

1

קלא (א) רבנו של עולם אני שפך. כתב רש"ל [הגהות הטור] וקבלתי להוסיף בסוף ותבא עלי ברכת כהניך ותלמיך. (עכ"ל) ואני מלאמי כתוב שיש לסיים בסוף פסוק מעין אותה מינה, דהיינו בסוף פסוק ראשון שהוא וישמריך יאמר ותשמרני, ונתיבתי ויחנך יאמר (וחנני) [ותחנני*], ונתיבתי שלום יאמר ותלמי שלום [עכ"ל]. וראוי לומר כדברי רש"ל, דהיינו שזפעתם האי יאמר ותבוא עלי ברכת כהניך ותשמרני, וכן אח"כ: (ב) ואי לא לימא הכי איריך במרום שובך בגבורה אתה שלום ושמדך שלום יהי רצונו שתשיעם עלינו שלום: הגה (ג) ובמקום שאין עולים לדוכן יאמר כל זה (ג) בשעה שהשלים ציור אומר ד (ד) שיש שלום ויסיים צהדי שליח צבור שיענו הקהל אמן:

ב והחזמותי שפך. בין חלומות שחלמתי על אחריים ובין חלומות כו', דלרין לבקש על חזירו תחלה (בכרות מהר"ם ספר סדר נכוח, הטבת חלוס ה. א.) ויסיים ותשמרני כנגד וישמריך, ותחנני כנגד ויחנך, ותלמי היינו שלום (מטה משה סימן קפא, וכן המנהג דלא כרש"ל בהגהות הטור (ב): ג ואי לא פירוט, שלא סימני עדיין הבהניס, דלא כהאגשים שאין אומרים אותו אלא בסוף, ואינו נכון. והעולת תמיד [ס"ק ג] לא עיין סוף סימן קכ"ח: ד שים שפום. ואם ראה שלא יוכל לסיים עם הש"ך, יתחיל בשעה שהש"ך אומר יברך (ל"ח דברי תמודות ברכות פ"ט אות כג). ובוהר תרומה עמוד רכ"ח [ח"ב קמג, ב] כתב כיון דמטו לשים שלום כו' ולא איצריך בר נש ולא אחרת לאשתכח תמן ולא למשאל שאלתין אלא איצריך למנפל על אנפין וכו', ואין לומר דמיירי אחר

קלא א. [ב"י ד"ה וימנו, [נסח] תלמידי הרשב"א או בשמו ושאר פוסקים [מהר"י אשיב ד"ה כתוב בשם גרור החיים עמוד יח; ב"י שם בשם ארומת חיים בשם הגאונים; אהל מועד שער המפילה דרך ג נתיב ב]. א* שכלי הלקט סימן ל בשם רבינו האי והר"ם והר"י צימין; אבודרהם עמוד קיט:

ציונים לרמ"א

ק"א (א) הרבינו יונה פרק הרוואה [בכרות מג, א ד"ה שלום]: ק"א (א) ריב"ש סימן תכ"ב [בשם רש"י] וב"י [ד"ה ומ"ש רבינו ונאשכחן] בשם רוקח [סוף סימן שזג]:

הגהות והערות

[ב] עיין ט"ו סוף ס"א. ולשון זה הובא ב"מ, והיין המג"א דמהקטע "ואני מלאמי" הוא מדברי הב"ח ולכן כתב דלא כרש"ל, אולם האמת דהכל מבני המהר"ל וכפי שמקור ע"י: קלא א [כ"ה] במדושי הרשב"א [החדשים ל"ב] נט, ד ד"ה לא שנקח [וכ"ה] בשמ"ק [שם] בשם רבי (הרשב"א), וכ"כ גליון החיים המובא בנאר הגולה: [ב] בנפילת אפים אין לומר פסוק ויאמר דוד כו' ונלה נא כו' שאמר אלא פורעיות: [ד] ויקום בנוסחי התפלה והברכות שהרי"א [ג] דין זה נמצא בשו"ת האלוני שער השוה סימן שמו בשם רב האי, אך שם לא כתוב הוספה שהיא בשגלי הלקט, אלא רק לעולם על דה שאל. ובשו"ע נחלם לציין כאן טור בשם רב גרונמי כלבו וכו', אך גטור כתב כן על אדם חשוב, וכ"ה בכל זו סימן יא מ, א. ועיין ב"י ד"ה ומ"ש רבינו בשם: [ד] במקור חיים כתב דל"ל ויבא רחום, ועיין פמ"ג שהכוונה אל רחום שמך: [ח] בדפ"א כתבו וכ"כ אמנם ב"י שם כתב שו"ת: שהיה מפסקת מכוונה תפלתו להפסיק בשאר דברים ע"כ. ולא חלק בין פוסק בשאר דברים לשהיה בעלמא, ע"ש:

סימן קפ"א דיני נפילת אפים, ובו ח' סעיפים: א (א) אין לדבר בין תפלה לנפילת אפים: ב (ב) על צד שמאל: הגה (ג) יש אומרים דיש ב להטות

סימן קפ"א דיני נפילת אפים, ובו ח' סעיפים: א (א) אין לדבר בין תפלה לנפילת אפים: ב (ב) על צד שמאל: הגה (ג) יש אומרים דיש ב להטות

סימיו שיש שלום, דהא לנו אומרים והוא רחום צניי וחמישי: קלא א אין דבדר. ז"ע, דלפעמים מפסיקין בתחינות כגון אל רחום, ורין לומר שלא להפסיק דבדר. מיהו צימן י"א סעיף ד' משמע דאין קפידא כל כך, וכן משמע ה' (ב) צ"י [ד"ה וימנו] בשם (מ"ד) [תלמידי רשב"א] דדוקא כשמפסיק ועוסק (בדבר) [לדבר*] דברים אחרים אסור, אבל שיחה בעלמא לית לן בה. וכן משמע סימן קכ"ד סעיף ד' דדוקא משום חזרת הש"ך יש להם לשחוק, הא לנו הכי אין אסור. ויש לדחות, מכל מקום נראה לי מה שכתבתי. וצריכ"ש סימן ח"ב כתב שאשמו של ר' אליעזר [בגא מליעא נט, ב] היתה לוקחת אותו דברים עד שהיה שוכח מליפול, ע"ש. ואם כן אין ראייה שלא להפסיק, עיין ב"י [שם]. מותר להסתפל במקום אחד וליפול במקום אחר (ספר חסידים סימן יח, ועיין במגילה דף כ"ב ע"ג): ב הטהרות. טעם ההטיה כמו שכתוב (ב) סעיף ח' ובהג"ה. ומכל מקום נוהגין להפסיק בנגד, צנתיים, כן נראה לי נכון:

ממדרי כהני אפייהו לימא השוכן בצנורה כו'. דוכן פירושו המקום שעולין שם כהנים בשעת נשיאות כפים: (ג) בשעה שהשליח צבור אומר שים שפום. לא ראינו נוהגים כן, כי אם איזה יחידים שאומרים בכל יום כן. ולי נראה שאין לעשות כן, דדברים אלו הם מדברי הר"ר יונה פרק הרוואה [בכרות מג, א ד"ה שלמה] דקאי על דברי התלמוד [שם נה, ב] שאמר שמי שראה חלוס ולא ידע מה הוא יאמר כן בשעת הדוכן, חיה שייך ג"כ בשעה שהש"ך אומר שים שלום. אבל לומר כן בכל יום לאו שפיר דמי, דאפשר שלא חלם אותו [יוסן] שום חלוס, והיאך יאמר חלוס חלמתי והוא אין לו חלוס כלל. בשלמא מה שאומרים בשעת הדוכן שפיר, דודאי חלם איזה פעמים בין רגל לרגל, על כן יאמר מן הסתם. מה שאין כן לומר אותו בכל יום, דלא אומר אותו על מה שחלם היום, ושאל לא חלם כלל. על כן ראוי לנהוג שלא יאמר בכל יום רבנו של עולם, אלא אם בא לו חלוס צליה שלפניו. מה שאין כן בשעת הרגל שעולין לדוכן, יכול לומר אותו אפילו מן הסתם, כי קאי על מה

סימן קפ"א דיני נפילת אפים, ובו ח' סעיפים: א (א) אין לדבר בין תפלה לנפילת אפים: ב (ב) על צד שמאל: הגה (ג) יש אומרים דיש ב להטות

קלא א אין דבדר בין תפלה כו'. רשב"א [א] כתב כן, וראינו מדלמרינן בפרק הזהב [בגא מליעא נט, ב] ברי אליעזר כל יומא לא הוה שנקא ליה למיפל על אפיה. וכי תעלה על דעתך שלא היתה זה ממנו שעה אחת, אלא שהיה מפסקת מכוונה תפלתו להפסיק בשאר דברים, ושזו אם היה נופל על פניו לא היתה תפלתו כל כך נשמעת, אלמא דאינו דין להפסיק, עכ"ל צ"י [ד"ה וימנו]: (ב) על צד שמאל. הטעם צ"י [ד"ה ומ"ש רבינו בשם] בשם כלבו [סימן יא מ, ב] כי היו מרביצין התמיד כשזוהטין אותו על דה שמאל, ערך דחם דמהריק"ש

קלא א והחזמותי שפך. בין חלומות שחלמתי אני על אחריים ובין חלומות שחלמתי אני על אחריים וכו' כן תהפוך לי כל חלומתי לטובה ולברכה, ברכות דף נ"ה ע"ב: קלא א בראש [צנפילת אפים]. יכול יהיה לומר שלש עשרה מדות טובות וטובות שיאמרם בניגון בקולא במופה, תרומה דהשן סימן ח', ועיין סימן (תקמ"ו) [תקפה] דין ה': [הטהרות]. אם נופל על פניו במקום שיש בו לפת אבנים, אם שוחה לכו ולא הדיניק פניו בקרקע אף על פי שאינו פושט ידיו ורגליו לרין להטות מעט, ואם פשט ידיו ורגליו אף על פי שמתה מעט אסור, ואם אין שם לפת אבנים אפילו בפשוט ידים ורגלים מותר ובלבד שיטה מעט: בסוף נפילת אפים רשות, ריב"ש סימן ח"ב:

קלא א אין דבדר בין תפלה כו'. רשב"א [א] כתב כן, וראינו מדלמרינן בפרק הזהב [בגא מליעא נט, ב] ברי אליעזר כל יומא לא הוה שנקא ליה למיפל על אפיה. וכי תעלה על דעתך שלא היתה זה ממנו שעה אחת, אלא שהיה מפסקת מכוונה תפלתו להפסיק בשאר דברים, ושזו אם היה נופל על פניו לא היתה תפלתו כל כך נשמעת, אלמא דאינו דין להפסיק, עכ"ל צ"י [ד"ה וימנו]: (ב) על צד שמאל. הטעם צ"י [ד"ה ומ"ש רבינו בשם] בשם כלבו [סימן יא מ, ב] כי היו מרביצין התמיד כשזוהטין אותו על דה שמאל, ערך דחם דמהריק"ש

קלא א בראש [צנפילת אפים]. יכול יהיה לומר שלש עשרה מדות טובות וטובות שיאמרם בניגון בקולא במופה, תרומה דהשן סימן ח', ועיין סימן (תקמ"ו) [תקפה] דין ה': [הטהרות]. אם נופל על פניו במקום שיש בו לפת אבנים, אם שוחה לכו ולא הדיניק פניו בקרקע אף על פי שאינו פושט ידיו ורגליו לרין להטות מעט, ואם פשט ידיו ורגליו אף על פי שמתה מעט אסור, ואם אין שם לפת אבנים אפילו בפשוט ידים ורגלים מותר ובלבד שיטה מעט: בסוף נפילת אפים רשות, ריב"ש סימן ח"ב:

קלא א בראש [צנפילת אפים]. יכול יהיה לומר שלש עשרה מדות טובות וטובות שיאמרם בניגון בקולא במופה, תרומה דהשן סימן ח', ועיין סימן (תקמ"ו) [תקפה] דין ה': [הטהרות]. אם נופל על פניו במקום שיש בו לפת אבנים, אם שוחה לכו ולא הדיניק פניו בקרקע אף על פי שאינו פושט ידיו ורגליו לרין להטות מעט, ואם פשט ידיו ורגליו אף על פי שמתה מעט אסור, ואם אין שם לפת אבנים אפילו בפשוט ידים ורגלים מותר ובלבד שיטה מעט: בסוף נפילת אפים רשות, ריב"ש סימן ח"ב:

קלא א בראש [צנפילת אפים]. יכול יהיה לומר שלש עשרה מדות טובות וטובות שיאמרם בניגון בקולא במופה, תרומה דהשן סימן ח', ועיין סימן (תקמ"ו) [תקפה] דין ה': [הטהרות]. אם נופל על פניו במקום שיש בו לפת אבנים, אם שוחה לכו ולא הדיניק פניו בקרקע אף על פי שאינו פושט ידיו ורגליו לרין להטות מעט, ואם פשט ידיו ורגליו אף על פי שמתה מעט אסור, ואם אין שם לפת אבנים אפילו בפשוט ידים ורגלים מותר ובלבד שיטה מעט: בסוף נפילת אפים רשות, ריב"ש סימן ח"ב:

קלא א בראש [צנפילת אפים]. יכול יהיה לומר שלש עשרה מדות טובות וטובות שיאמרם בניגון בקולא במופה, תרומה דהשן סימן ח', ועיין סימן (תקמ"ו) [תקפה] דין ה': [הטהרות]. אם נופל על פניו במקום שיש בו לפת אבנים, אם שוחה לכו ולא הדיניק פניו בקרקע אף על פי שאינו פושט ידיו ורגליו לרין להטות מעט, ואם פשט ידיו ורגליו אף על פי שמתה מעט אסור, ואם אין שם לפת אבנים אפילו בפשוט ידים ורגלים מותר ובלבד שיטה מעט: בסוף נפילת אפים רשות, ריב"ש סימן ח"ב:

באר היטב

שערי תשובה

(ב) שפך. לרין לומר בין חלומות שחלמתי על אחריים ובין חלמתי על עצמי וכו', דלרין לבקש על חזירו תחלה, מ"א [ס"ק ב] בשם מהר"ם. ויסיים בפעם א' ותשמרני כנגד וישמריך, ובפעם ב' ותחנני כנגד ויחנך, ובפעם ג' ותלמי כנגד שלום, מטה משה, מ"א [שם], ט"ו [ס"ק א]: (ג) ואי לא פירוט, אם גמר אמירת רבנו של עולם קודם סיום הכהנים, לימא אדיר במרום וכו', דבזה יסיים עם הכהנים. ולפי זה אין מקום לומר אדיר במרום וכו' אם סיים עם הכהנים. ולא נהגו עכשיו כן, אלא אפילו אם סיים עם הכהנים, אפילו הם אומרים אדיר במרום וכו', ט"ו [ס"ק ב]: (ד) שים שפום. ואם יראה שלא יוכל לסיים עם הש"ך

קלא א בראש [צנפילת אפים]. יכול יהיה לומר שלש עשרה מדות טובות וטובות שיאמרם בניגון בקולא במופה, תרומה דהשן סימן ח', ועיין סימן (תקמ"ו) [תקפה] דין ה': [הטהרות]. אם נופל על פניו במקום שיש בו לפת אבנים, אם שוחה לכו ולא הדיניק פניו בקרקע אף על פי שאינו פושט ידיו ורגליו לרין להטות מעט, ואם פשט ידיו ורגליו אף על פי שמתה מעט אסור, ואם אין שם לפת אבנים אפילו בפשוט ידים ורגלים מותר ובלבד שיטה מעט: בסוף נפילת אפים רשות, ריב"ש סימן ח"ב:

צניי האי נפילת אפים - (ב) חזק דמיין בפסקין מן שינוני עמנו נפילת אפים

באור היטב

2

ק"א (א) רבנו של עולם. עיין ט"ז. ועיין פרישה [אות ג] דלא אמר ואם רעים הם יסתלקו, אלא רפואה, דכל החלומות אחר הפה [בכיתו נה, ב]. נמצא חלום רע אם (פותח) [פותח] לטובה נהפך לטובה, וטוב לו שחלם לו מלא חלם כלל. וזה שאומרים כמי מרה ע"י משה רבינו, דאלו לא היו כלל הרה רעה, מה שאין כן ע"י תפלתו הומתקו. ומי ירחיח ע"י אלישע נתקנו, ובמרים תועלת גדול מצרעתה שלקחו מוסר כל ישראל וראו גודל העונש לשון הרע נמצא מרע בא הטוב, עכ"ל. ודבריו ראוין למי שאמרו: **(ב) ואי לא.** עיין ט"ז. ועיין מ"א אות ג'. מלת דוכן הוא מקום שעולים הנהנים, עיין לבוש ש"ס [סימן] בלשון ישמעאל דוכן אצטבע, ועכשיו עולים על מעלות שלפני ארון הקודש: **(ג) בשעה.** עיין ט"ז. וכן כתב מ"א אות א'. ועיין בתוספות סוטה מ"א ד"ה כל, כתבו דרבין יאמר משום סכנה, והא מותר להתענות בשבת. משמע לכאורה דומיא דהתם שחלם לו בלילה דווקא, עיין מ"א אות א'. ועיין ב"י בשם תשובה אשכנזיות [מהר"ל סימן קמה קנט] דרבין יאמר, דהוה מאזין לברכה, יע"ש. ועיין פרי חדש [ה"א], יע"ש:

ק"א (א) איין. עיין ט"ז. הביא תלמידי רשב"א מעובדא דפרק ההוב (דף נ"ט ב'). ומשמע לי דלאו דוקא בנפילת אפס, אפילו יחיד בביתו אין להפסיק בין תפלה לתחנון, וכן כתב הב"י הלשון שאין לדבר בין תפלה לתחנון, יע"ש. ומסתברא וודאי דבר הרשות אסור, הא אמן יהא שמיה רבה של אמן של ברכות עונה, דהרי מפסיקין בשני וחמישי והוא רחום, ועיין מ"א [סימן] א': **(ב) ע"י.** (הט"ו) [עיין ט"ז]. בב"י עוד טעמים, יש אומרים לצד שמאלו שהסיבת שמאל דרך בן חורין, ומכניעין עצמינו באותו צד. ועוד, דשכינה בימין המתפלל, שנאמר [תהילים קכא. ה] ה' צלך

ב החלומות. עיין מ"א. ואליה רצה אור' ג' חולק, דכנל הנוסחאות לימא במחלה אלל לנפשו, וע"ש. ועיין הנוסח בלעז: **ג ואי לא.** עיין מ"א. ועיין ט"ז אות ג' מזה, יע"ש: **ד שים שלום.** עיין מ"א. הקשה, צוהר משמע דנשבע שש"ן אומר שים שלום אין לשאל שום שאלת זרעין, ואין לומר דמיידי לאחר שסיים שים שלום, א"כ קשה אין לנו אומרים והוא רחום זין שים שלום לתחונן. ועיין לעז כתב שיאמר הרצון בשעה שש"ן אומר אלקיטו ולקניו אנומינו, ועיין אליה רצה אות ח"ת מה:

ק"א א איין. עיין מ"א. עיין [סימן] מקס"ו מ"א [סימן] וי"ו אל רחום סוף י"ח, הא קודם תחנון אין קפידא. ומה שכתבו תלמידי רשב"א (טעום סופר מ"ד), רחמינו כמו שכתבתי גט"ז [אות] א' ולא אמר שהיה מפסקת רגע ודיבור אחד, שמע מינה דאין קפידא. ונסימן קכ"ד סוף ד' (וסעיף ו') דאין לשום צמורת הש"ן, מיפוק ליה משום תחנון. ומה שכתב בריב"ש עיין ט"ז [סימן] א'. ומה שכתב מותר להסתפלל במקום אחד ותחנה במקום אחד, איני יודע למה כתב כן בשם ספר חסידים, הא מנאר בר"מ פרק ה' מהלכות תפלה הלכה י"ד, ורחייה ממגילה כ"ב ז' רב לא נפל על אפסיה ופריך לילך למקום ציבור (שלא היה רפה) שמע מינה דשרי, וכן כתב הפרי חדש בסעיף ב'. וי"ל התם ידוע לש"ס דמוך ד' אמות היה לילך ותשיע מקום אחד, כמו שכתב הנ"ל [סימן] ד"ק"ד סוף ד' (ועיין דרכי משא [אות] ז' בנהר"ל [הגלות מפילה עמוד תלן] י"ג גס כן מוך ד' אמות, ועיין מה שכתבתי א"ה גט"ז [אות] ד': **ב דהגות.** עיין מ"א. הנה ל"ט. ומה שכתבתי א"ה גט"ז [אות] ד' יפול על פניו (ממש דעוקות) ויטה מעט, דאי לאו הכי אסור מדרבנן. מה שאין כן לדין דטהוין פניו תלויות למעלה למה הטייה, לכן כתב דלקמן ב"א כ', דלף על פי שכתבתי שמה ומותר שאין פניו דעוקות, נפילת אפס דעמו ליפול על פניו אסור

מחצית השקל
סיימו כהנים. דאינו נכון, דהא לא ניתקן אלא כשהכהנים מאריכים והוא סיים הרבון, וכדי שהצבור יענו אמן על ברכות כהנים וגם על תפלתו, לכן יוסף לומר אדיר כו' וימשוך שיסיים אדיר כו' עם הכהנים ויענו הקהל אמן על כרחך דשיחה בעלמא שרי אחר י"ח קודם נפילת אפס: **וכן משמע בס"ק [ב] משמע דסיים הרבון עם הכהנים, ואחר זה כשמגיע ש"ן לסוף שים שלום והיינו וטוב בעיניך כו' יתחיל ויאמר אדיר, ע"ש: (ס"ק ד) שים כו'. ובזוהר כו' ולא למשא כו'. אם כן איך יאמר הרבון כשהש"ן אומר שים שלום:**

ק"א (א) אין דבר כו'. ש"א דהפסיק בדבור. ר"ל, אפילו שיחה בעלמא: מיהו בס"ק י"א כו'. שכתבו שאין להפסיק בדיבור מתחלת ברוך שאמר עד אחר תפלת י"ח, והוה ליה למימר עד אחר נפילת אפס, אלא על כרחך דשיחה בעלמא שרי אחר י"ח קודם נפילת אפס: **וכן משמע בב"י בשם (ה"ר) [תלמידי רשב"א].** דדין זה נובע מדברי [תלמידי] רשב"א שכתב הוא דאמרין סוף פרק הוהב כהאי עובדא שברכו לר' אליעזר, ולאשר גיסו אחי אשת ר' אליעזר רבן גמליאל היה אז נשיא ונמנה לברכו, ולא שבקיה אשת ר' אליעזר לר' אליעזר למיפל על אפיה, דלא לינשב לאחיה רבן גמליאל. וכתב [תלמידי] הרשב"א וכי אפשר שלא זה ממנו שעה אחת. ותירוצו וז"ל, אלא שהיתה מפסקת מכוונת תפלתו להפסיק בשאר דברים כו', עכ"ל. ולשון להפסיק בשאר דברים משמע הפסקה גמורה, ולא שיחה בעלמא: **וכן משמע סימן קכ"ד.** שכתבו שיש לקהל לשחוק כשחזר הש"ן תפלת י"ח כדי לענות אמן: **ויש דהות כו'. דמלשון [תלמידי] הרשב"א אין ראייה כל כך.** והאי דסימן נ"א וסימן קכ"ד י"ל דנטו מלתא דפסיקא, דהא יש ימים שאין נופלים על פניהם, כגון ראש חדש או ימים המבוארים סימן זה [וסעיף וז]: **מכ"ל מקום נראה לי מה שכתבתי.** ר"ל, מסבא, דשיחה בעלמא לית לן בה: **ובריב"ש כו' ואם כן אין ראייה כו'. דהתם מצד שכתב לא נפל כלל על אפיה, ולא נשמע מזה דשיחה היה הפסק ומפסדת מליפול על פניו, אפילו דיבור ארוך.** ועיין במג"ל דף כ"ב. ר"ל, איכא קצת ראייה לדברי ספר חסידים, דאמרי ר' אביא איקלע לבבל ונפלו כולי עלמא אפיהו ורב לא נפל, ואמרין שם לחד תירוץ דמהא טעמא רב לא נפל דבמקומו היה רצפת אבנים דאסור ליפול על פניו וכדאייתא סוף סימן זה [בהגה]. ובמקום הצבור לא הוה רצפת. והוה ליה לילך למקום הצבור ויפול על פניו, שם, ומשני משום טרחה ודיבורא שהיו עומדים מפניו. ומאי פריך דהוה ליה לילך למקום הצבור, ואי סלקא דעתך דצריך ליפול על פניו במקום שהתפלל, הא אפילו אי היה הולך למקום הצבור לא היה אפשר ליפול על פניו, כיון ולא התפלל שם. ודווחק לומר דקדושות הש"ים הדיו ליה לילך תיכף בבואו לבית הכנסת למקום הצבור ולהתפלל שם י"ח וגם ליפול שם: **(ס"ק ב) דהגות כו'. כמו שכתב בסוף ה' ובהג"ה.** משום הפסק בינו לרצפה: **ומכ"ל מקום נזהרין**

ק"א [א] וזאי לא ייפא אדיר בפרום כו'. פי שלא סיימו אף אחר ע רבנו של עולם, או י אדיר במרום כו'. נ"מ ומ"ש. כך גרסת התל [נכנסה נה, ג]. אבל יג הרי"ף [גס מ, ט] הוא מהררי כהני אפיהו לו (הכא) [הכ"ז] אדיר כו' כן נכון לשנות שניהם נראה לי. ויש אומרים ר של עולם שאומרים בע שהכהנים אומרים ויש וכן ויחונן וכן שלום, ח שפיר ומאזין הבר שטראה עצמו דמי ברכת כהנים ומשום: ח קאמר שיהקיים בו בו כהנים ויהתפך חלו ושפיר דמי לומר אף ש שהכהנים אומרים חתינו (ב"י בשם ש"ח אשכנזי) סימן קמח [קנט]. ו אומרים שדיוסף בה כן ונבא עלי ברכת הכה הורצני. ונהגו ל"ט לירשורן בוחמרא ולוחיחן בוחמני, ושל בוחמריני, שהוא רז ושלום [מהררש"ל בהגה העור ומהרר"י לנט]. ונו לומר על פי הקב"ה כשאומר הש"ן אלהינו ע של כ"ב היוצא מכ"ב הכהנים אל נא קו תשועות מצפיק. פחדך נ תוציא מסאר, פי סויעם פחת סויעם ישע מצפיק. דלה יקשים וקב נפוצים סומך יי מפלחינו ברוך שם כבוד מלכו לעולם ועד. ואח"כ כשאומר החזן שים שלום יאמר רבנו של עולם כו' כשנעלה ממורי מרורי יוש ז"ל מק"ק קראקא שכך נהו וכן אני נהג:

הגהות הס"מ
ק"א סוף א איני ע"ן וזוהרתי ש"ך כו'. כצ"ל

הכמת ש"מה
ק"א (פ"ה א) אין דברו בין תפלה לנפילת אפס י"ג, הנה ראוין [תלמידי הרשב"א] או מפיק ד דנצלה מליעא [נט]. וכן ממעט דר' אליעזר, וחס לדין י לדמות ראייה זו לפי מה שכתב בספר עטרת זקנים [סימן] דלף דר' אליעזר היה יחיד נביתו מכל מקום היה נשבע שהיטיר מתפללין, ע"ש. ולפי זה י"ל דכוונת אשמו היו רק לנטול מעט עד שיעצורן למימיה היטיר תחנון, ושכן לא היה יכול ליפול דלון לו ספר מורה או חף אס יפול לא היה נענה לו כך, וזה גיור ופשוט, ודו"ק:

הנה נמיעי בספר ה"מ [סימן] קל"ה סוף טו [ו] מהמתי על דברי ה"ט"ו [סוף סימן קמ] שאלו לומר מתפחה נחמוניס, שפתי הוא ו"ל דבר

3

Pardo, Jacob, 18th cent.

עש"ו

עמ"י

בינ"ו

ס פ ר

מנחת אהרן

הלכות פסוקות על סדר שולחן ערוך

אורח חיים

מ א ת

הגאון כמוהר"ר יעקב בכמוהר"ר דוד פארדו זצ"ל

יצא לאור ע"י

ירושלים התש"ם

מנחת אהרן ברר יז

לכבוד יג מדות הכתובים בתורתך כמ"ס ויעבור וכו' ואפי' היחידים אומרים כן כקורא בתורה ואין פוצה עה ומצפצפ ממילא גם לאחר תפלתו ויכל היחיד לאמרם כקורא בתורה כדברי הכ"ח וכהסכמת הר"ב ברב"י וז"ל וע"ע להרב הנזכר בס' מ"ב אות ו' ס"ב בשם מהר"י אלנו ז"ל שר"מ ראה תשו' הרשב"א שאמר ליחיד לאומרם וראייתו מ"מ"ש שנתעטף הק"כ"ה כש"ץ וסיים שכתב ר"י החסיד שפחד הדרך יאמר היחיד ע"ש וכן בסדור תפלות של הרמב"ן ז"ל שיאמרם ביחיד קונטרסים ישן נושן כ"י מדברי ירושלים ת"כ"ב וסיים והעיקר שיאמרם כקורא בתורה בטעמים ע"ש א"כ מינה לא תחוש ואף שהר"ב זכור לאברהם מסיק להלכה דמכיון דאובא פלוג' טב ור"ת עדיף ואלא לאמרם כלל ביחיד א"כ אין בדיעבד אלא דברי הר"ב ברב"י ז"ל דלאומרם כקורא בתורה אין כ"ף שום נדבד ופקעוק והמכסה כל יסדאל א"כ כן הוא ללא להוסיף עליה :

שבת וראיתי להר"ב ש"ץ שגם הוא שחזר מסע המקובלים ז"ל שאין ראוי ליחיד לאמרם אלא בחילוף א"ת ב"ש מצפ"ן מצפ"ן וסג"ס ב"ש תולעת עיקב כתב בשם ר"ן גאון ז"ל שלא יאמרם היחיד וכ"כ רשב"י ז"ל שאין לומר היחיד ה' אלא בחילוף א"ת ב"ש א"כ בצבור אבל יאמר מצפ"ן מצפ"ן אל רקום וזכר וכו' וב"ה הכ"ח וכו' ע"ש שהאריך. א"כ כבר ראינו דעות מחולפות בזה ד"ה הכל בחילוף י"ת. כ"ש נדוע וי"א דדוקא ה' ה' ז"ל בחילוף אבל שאר ה"ב מיות שרי לאמרם כקורא בתורה וכבר כתבתי שכן מנהג יש' אלא שכוונת אומרנו יג מדות אלו בדברים שגבו מאד ואין זה דבר שהיה לכל כפש כ"י עמוק עיון מן ימצאנו ואין דעת תכילנו דרך פרטו והיודע לבין עיניו בדברי רבותי המקובלים ז"ל ומצא בהם כדי שישוקו. ואני הוצרכתי לקצר בהם שלא יהיה כגלגל מגלה רוץ זולתי בק"ר אמוץ אגלה טעם שיכונן להמשיך מ"ג מדות עליונות ד"א לט' ד"א וע"י ד' אותיות פס הו"ה ב"ה כעשים י"ג גם כז"א וז"ס ויעבור ה' ע"ב ר"י דהיינו אותיות ע"ב שמות דויסע ויבא ויט הן הן ר"י אותיות כידוע. ונבדורה גימ' ר"י וע"י שס ע"ב מתמתק הנבדורה ויכוון להחמיק מנוצר חסד שהוא שס ע"ב גי' חס"ד לתקון לאלפים פס אה"ה בחילוני בהה"ק וע"י מתוק פס ע"ב כעשה פס אה"ה במילוי יו"ד"ן שהוא גי' קס"א כנ"י ונק"ה וע"י"ב ותפליך במצוות ים העליון כל האתם וסם מתמתקין כל הדינים והגבו' זהו תכלית קינור כוונתם והמכין יבין. ויזהרו בזה שהסוד הר"ב ח"י כפי' הסליחו' כי באמרם היג מדות יש להפסיק בין ויקרא בשם לה'

לה' כי ככתוב יש טעם טרחא שהוא מפסיק כידוע. וכן להטעים הפסק שיש בין ה' לה' ובמבואר בא"ר פסודו רס וכס"א. ואמר שמי שאינו זכיר בזה ענשו רב מספר. וסדריך לזעוק בקול גדול כמ"ס בסר"א התחיל משה לזעוק בקול גדול ה' ה' וכו' ע"ש. וכדבר בזה אמרו החכס עיניו בדאשו שלא יצווח לשויה לעב וקלם לשומעים לא העיקר תלוי בהבנת' ליוכא לא בקול גדול ע"ד כנחשו הסקר ויזעקו בקול גדול. וגם הזהירו הר"ב ברב"י בק"א פ"ב שבשארומר יג מדות יש לכרוע מעט לכתיב ה' זקף כפופים. שאני הבא סמוכד השלש עשרה מדות הוא אחר לה והוא תני לה דללו כדעשה מוח אלא ישח מעט זב"ו הביא בשם מהר"ם ממדכא פ"ב בשם מהר"ק ז"ל ומכ"ש שלא יעשה במחנה המצותם הקופנים מעל הארץ ע"ד סקופנים בקדושה בשעה שאומרים ה' ה' דאין זו הכוונה ומורא אלא כהובא ואיטלולא ח"ו אלא ישב בהכונה אולי יעצר כח להשגיל כח המקשרגיש למען יושלכו בתולדות ים כל תשאתיו ע"י התעוררות יג מדות דרחמי:

ד' זכור יזכור מה שהזכיר מן ב"ש ס"י קל"א → שאין להפסיק כלל בין התפלה לכ"א

דכתפלה אריכתא דמיוא כ"כ מן כב"י בשם הרשב"א ז"ל ועיקר ראייתו מ"מ"ש בר"א שלא היתה מניחתו אשתו ליפול ע"פ משום ללא ילטייה לר"ב. וק' דהיכי אפי' לוי דמעולם לא זזה ידה מתוך ידו הו' היתה מפסיקתו בדברים ומתוך כך לא היתה תפלתו כשחצת כלל. וכבר הרי"ב דחה ראייה זו כמ"ס המ"א בטמו דדילמא היתה מארכת עמו בדברים עד שהיה שוכח מליפול ע"פ וע"י ומכאן למד הת"א בסו' הזכר ס"ק א' דאין שום איסור לדבר ולהפסיק בין י"ח לכ"א ומה גם שהביא ראיה מ"מ"ש גרין בסו' כ"א שאסור להפסיק עד אחר י"ח א"כ תקף כשנמר י"ח שרי לדבר ע"ש וכבר הוא עצמו ראה שאין זו ראיה דוראי לא כל ההפסקות שוות דמברוך שאמר עד לאחר י"ח הו"ל הפסקה עין נמוך עד שבזוה"ק אמרו מאן דפסק אתפסק מא"כ בין תפלה לכ"א דאף דאין להפסיק אף הינו חמור כ"כ. ומה שדחה הרי"ב ראיית הרשב"א לפק"ד לאחר המזילה לא מקריינא דחיה כלל ראש א"י דכל מה שהיתה עושה לא היתה אלא גורמת בדבריה לשיטת כ"א התינה לז"ס א"י לבל יום שלא יתן אל לבו משבתתו לא שביח א"י היתה מפסקתו והאמת שדברי הר"ב מ"א בזה הם נכד דברי המקוב' ז"ל שהרי הם אסרו לנו אפי' פ' ויאמר דוד אל גד המורגל בפה כל לאמרנו. והם אמרו שתכף לאחר יג מדות יתקיל אליך ה' כעשי אשא. א"כ ס"ג שאפי'

סאפי
ז"ל ד
אלא
ד"ז
ז"ל
ז"ל
להעו
וכו'
ע"י
יג'
האני
עצמו
תכנו
סקי
כל
עד
וכו'
יגלה
גאו
כר
מע
לע
אוח
הק
גדו
בין
סכ
הר

זו

בין
יג'
וע
וכ
זח
שג
סו
הי
ע
ג
כנ
ע
ע
א
גו

מנחת אהרן כלל יז

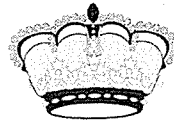
קסח

ששפי' פ' א' אין לומר כ"ס להפסיק כדבור וטעמא
 ז"ל דכתפלה אריכתא דמיא א"כ ודאי דאין לנו בזה
 אלא דברי חזק ז"ל וט"ס דכתפלה אריכתא דמיא
 ד"ו אין חקום להבין טעם סדכר אלא ע"מי דכריהם
 ז"ל בסוד הפילה הזאת הנה כתב הר"כ כנף רנניס
 ז"ל וז"ל זאמכס סוד כ"א הוא כי עתה אנו צריכים
 להעלות מ"ן כדי להוריד מ"ד בסוד אשה כי תזרוע
 וכו' וסוד המ"ן מן הבידור שאנו מבררים בכל יום
 ע"י תפלתנו מן הביטנות שכלנו בקל' שבטעיה
 יצ"י ובריא' ובכר יהעת כי בעתידה עלינו עד
 האצילות ואנו ככללים תוך המ"ן וכו' ולכן אנו מפילים
 עמנו משה עד העש"י בארס הגובל מן הגג ואז
 תכין לירד עד חקום המיתה וכו' בזכות התפלה
 שקיים גהוריד כפשו ללקט ולכרר מבחי' כפש דעסיה
 כל חלקי הנפש המנועים לתקנו וכו' ולהעלותם עמו
 עד היצירה ושם ע"י רוחו ר"ל ע"י נפש סברוח
 וכו' יכין לכרר הביטורים כל חלקי רוחו וכו'
 ולהעלותם עמו עד הכר"י ושם ע"י כסמתו וכו'
 ואז יעלה יגד האצ"י ביסוד גמל' ושם יטפ
 כר"ן עם אותם הביטורים בסוד מ"ן וכו' כי סכר
 נעשה זה אין לתפלה אמנם דע שאין מי שיכול
 לעשות זה זולת הצ"ג וכו' ולפחות צריך שיכין בכל
 אותה תפלה מאד היטב דאל"כ ח"ו ברדתו אל
 הקליפה לכרר שם אם הוא צריך ואינו כ"כ בכח
 גדול יוכל להעלות כפשו לבדו ולא יוכל לכרר שם
 בינור אמנם אם הוא רטע אפי' הוא עצמו נסאר
 פס וכו' רחמנא ליבול ולכן ראוי ליוהר בכ"א עכ"ל
 הראיתך בעיניך טעם אמרס דכ"א כתפלה אריכתא
 דמיא א"כ אסור להפסיק בעיהם כלל וכלל :

ש"ס נגד עיניך באמרוך פ' אלך ה' נפשי אשא
 דברי הוזהק כפ' במדבר וצריך האדם בעת
 ההיא לבון כאילו הוא מת בעת ההיא ומוסר כפשו על
 קדושת השם ויועיל לו לשאם חטא בחילול השם שאין
 לו חסילה כל ימי חייו כמ"ם אם יכופר העון הוא
 לבס עד תמותו וכדברי ר' מתיה בן חרם כעבן
 ר' חלוקו כפרה וע"י שמונר האדם כפשו על קדושת
 שמו ית' ונקבל עליו מיתה מתם להעלות כסמתו
 בסוד מ"ן כתיב על ר"ע שאמר שמע יש' וכו' היה
 נאריך באחד עד שפרחה כסמתו וכו' וינתה כ"ק
 זאמרה אשריך ר"ע וכו' פכיון אז לעשותו כפועל
 להעלות כסמתו בסוד מ"ן והו רחמי לכוין בשעת כ"א
 זאמנו ליה לכפר עליו אם חטא ח"ו בחילול השם
 וכמ"ם שם בעי ליה לב"כ לאחזה גרמיה בתר דפיסי
 זליתא כאילו אסתלק מעלמ' וכו' ולמכפל לגביה ולמימר
 אלך ה' נפשי אשא בקרמיתא יהיבנא לך כעקדנא
 השתא דקאירכא ייחורא ועבידנא עובדא וכו' הא
 כשאי מסרבא לך ודאי ויחוי כ"כ גרמיה כאילו עטר
 מעלמא דנפשיה מסור להאי אתר דמותא וכו' ורוא
 דמילא דאית חובן רלא אתכפרן עד דאתזטר מעלמא
 וכו' ודאי יהיב גרמיה ודאי לתותא וכו' וכדן קב"ה
 מרחס עליה ומכסר קנניה זכאה הוא ב"ב דידע
 למוספי ליה למריה ברעותא וככונסה דליבא וכו' הוא
 גרם על גרמיה לאסתלקא מעלמא קדם זימניה וכו'
 וע"ד בעי ב"כ לאתדבקה כפשיה ורעותיה במריס
 ולא יתני לגביה ברעותא דליבא וכו' ע"ש בעיני
 דאינו דח"ו מת קורס זמנו אם לא כיון למסור כפשו
 גפ' זה עיני כגל'ה דמכס זה כתב דיותר טוב שלא
 לג' פ' זה אלא להתחיל מאלהי כן בטחפיה ופ' שחמ"א
 דמ"ט האשכנזים לא נהגו לאתרוז אכל אכן בדין
 אמרינן ליה אלא דמוכרח לכוין כדאיבעי ליה וע'
 בספ' סדה"י כמה העמיק והרחיב לכאד לנו כוננת
 תזמור זה וכשרט פרוק זה והכל ע"פי דברי הוזהר
 סאמורים

ואם מעט ואזישיה לך כהנה וכהנה ראיות
 חותכות מדברי המק"ן ז"ל שאין להפסיק
 בין י"ח לכ"א הכט דברי הר"ב מ"ח שם ז"ל אתר
 י"ג מדת מיד בלי הפסק יפוס דאשו בין ברכות
 וסני טוחות ע"ג קרקע יושול ע"ש בזוועו הספלי
 וכו' ולא יאחר פ' ייאחד דוד אל גר אלא רחוס
 זחנן חטאנו ומזמור לרוד אליך ה' נפשי אשא ואחר
 שבין יפה בתעלתו יכוין כנ"א כוונה עניוה וויה
 סככילתו ע"פ מוסר עצמו למיתה כי כפשו אשר
 היא עתה ביסוד נוקבא דאצילות מפילה חשה
 עד תוך הקלוש' דעשיה חקום המות ללקט הביטנות
 וכו' ובכח המנות ומצ"ט בכוננת התפילה שהיה לו מעלה
 כפשו משה והביטנות שלקט עמם בכח שם ב"ן וכן
 עושה וכו' ומעלה כפשו וכו' בעולמות ברי' ע"י
 עש"י ביסוד מל' דאצילו' ואם ח"ו אינו ראוי וכו'
 אבל אם הוא ראוי ומכוין פאמור אז נותן כח לנשמו
 גבו ועל יום יתקנו ביטנות אלג שעלו שם וכו'
 ועי' ז

איך זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים

ספר

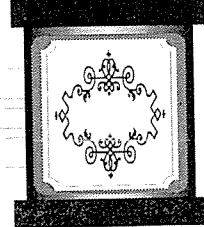
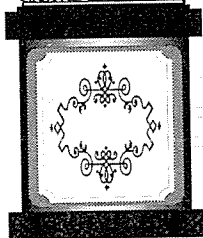
משנת חסידים

אשר חיבר הגאון הקדוש המקובל האלקי רבנו רפאל עמנואל חי ריקי זצוקלה"ה

מוגה ומתוקן ברוב פאר והדר לפי הוספות המחבר הק' במהדורא בתרא ועפ"י כת"י קדשו

ומחובר לטהור
הסידור השלם
נוסח ספרד השוה לכל נפש

מכון "שערי זיו"
שע"י הישיבה הקדושה
"שער השמים"
פעיה"ק ירושלם ה'תשנ"ח

יְהוָה אֱמַלְלֵנִי. כִּי אֶמְלֵל אֹנִי. רַפְּאֵנִי יְהוָה. כִּי נִבְהָלוּ עַצְמִי: וְנַפְשִׁי נִבְהָלָה
 מְאֹד. וְאַתָּה יְהוָה עַד מָתִי: שׁוּבָה יְהוָה. חֲלֹצָה נַפְשִׁי. הוֹשִׁיעֵנִי
 לַמַּעַן חֲסִדְךָ: כִּי אֵין בַּמּוֹת זְכָרְךָ. בִּשְׂאוֹל מִי יוֹדָה לָךְ: יַגִּיעֵתִי
 בְּאַנְחָתִי. אֲשַׁחֲהָ בְּכָל לַיְלָה מִשְׁתִּי. בְּדַמְעֹתַי עֵרְשִׁי אֲמַסָּה: עֲשֵׂשָׁה
 מִפֶּעֶס עֵינָי. עֲתָקָה בְּכָל צוֹרְרֵי: סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל פְּעֻלֵי אָוֶן. כִּי שָׁמַע
 יְהוָה קוֹל בְּכִי: שָׁמַע יְהוָה תַּחֲנֻנָּתִי. יְהוָה תִּפְלְתִי יִקַּח: יִבְשׁוּ
 וַיִּבְהָלוּ מְאֹד כָּל אִיבֵי. יִשְׁבוּ יִבְשׁוּ רַגְע:

ואחר כך אומרים "שומר ישראל" וכו' תמצא להלן

מלכות דבריאה ועושה כן גם שם צנחנת
 נשמתו אשר לו שם צנח שם ז"ן אחר
 ומעלה נפשו עם הניצויות שלקט צעולמות
 צי"ע ציטוד מלכות דאצילות: ד ואם ח"ו
 אינו ראוי לא די שאינו מעלה ניצויות של
 נשמות אחרים מן הקליפות אלא אפילו
 נפשו אינה יכולה לעלות צנפלו עתה שם על
 ידי נפילת אפים וירש נשמה טמאה מן
 הקליפות וירשיענו אף אם היה נדיק:
 ה אצל אם הוא ראוי ומכוין כאמור אז נותן
 כח צנפשו וצניצויות שלקט לרחל שחעלה
 מ"ן נגד המ"ד שיריד יעקב עתה שמקיים
 לה עונתה צהזדווג עמה וצשפעו יושפע
 שפע רב טוב גם לנפשו הנמצאת צרחם
 הנוקצא לסעדה: ו ועוד יכוין שצנפילתו
 מוריד הטיפה שנחעכזה עד עתה צתזה
 דו"א על ידי היסוד שלו צדעת יעקב שכנגדו
 ומשם יורדת ליסודו והוא מזדווג פנים
 צפנים עם רחל וצא עליה ציאה ראשונה
 וצזה עושה אותה כלי ראוי לקבל מ"ן צשם
 צ"ן אחד שהוא סוד צנימין שהוא מספר שני
 הויות של שני גבורות שלא נמתקו: ז וצא
 עליה גם כן ציאה שניה ונותן לה מ"ן
 ענמם שהם שלשה צ"ן סוד יוס"ף שהם
 מספר ששה הויות והם שלשה של שלשה
 גבורות שנמתקו צשלשה של שלשה חסדים:

אלו שהם סתומות יב ונק"ה הוא תקון
 השלש עשרה ומספרו קס"א שהוא השם
 שצנימא כי מחסד דגלגלת שצקדר אחד הוא
 מקיף לחיקון זה היורד לפוס אמה כי כן על
 פי סדר ההיא יסוד דגלגלת הוא אור פנימי
 לו מזיל עליה והיא יונקת ממנו:
 א א אחרי י"ג מדות מיד צלי הפסק ישים
 ראשו צין צרכיו ופניו טוחות על גבי
 קרקע ויפול על פניו על זרועו שמאלי ולא
 צחוך ידו ולא יאמר פסוק ויא"מר דו"ד
 א"ל ג"ד אלא רחום וחנון חטאנו ומזמור
 לדוד אליך: ב ואחר שכיון יפה צכל תפילתו
 יכוין צנפילת אפים כוונה עזומה וזו היא
 שצנפילתו על פניו מוסר עצמו למיתה על
 המורה ועל המצות וצפרט אם חטא צחלול
 השם שאין לו כפרה עד שימות כי נפשו
 אשר היא עתה ציטוד נוקצא דאצילות שאנו
 צניה מפילה משם עד תוך הקליפות דעשיה
 מקום המות ללקט הניצויות שנפלו שם
 צצחנת נפש של העולם ההוא שהוא מלכות
 שצו אשר לה שם צ"ן: ג וצנח המצות
 ומעשים טובים וכוונת התפלה שהיה לו
 מעלה נפשו משם והניצויות שלקט עמה
 צנח שם צ"ן וכן עושה צעלייתו צמתשבתו
 צמלכות דיצירה צצחנת רוחו אשר לו שם
 צנח שם צ"ן אחר ועולה צמתשבתו עד

אל אפלה:
 עלי וקבל
 צרני: חנני
 מיין ושלישה
 טס: ז נו"ר
 ללו הוא שם
 רצו"ן ששם
 והוא מספר
 פנים דאצמא
 דמקיף שלמי
 טון של נו"ר
 חס"ד הוא
 האמור שהוא
 גלים הה"ח
 שם ע"צ
 הוא חיקון
 המתחגלגלים
 להם ושם
 לחיקון זה
 דמתחיל
 צרו אלפי"ם
 שאף הם
 והכולל והם
 ין זה שהוא
 נצח למתקן
 י נו"ש
 נוש"א הוא
 שהוא מספר
 והויה עם
 ש"א ופשי"ע
 וצמאה הוא
 שצו מתגלה
 שחות הראש
 ומם שניה
 הפה כממין

מספר ששה הויות והם שלשה של שלשה חסדים:

אורה חיים למעלה למשכיל . אורה צדקה וחיים

Stein, Jacob Meshulam

ספר

ישועות יעקב

חיבור יקר על שלחן ערוך

אורת חיים

חלק ראשון

אשר חיבר מרן הגאון אמיתי רבן של כל בני הגולה נור החכמים הדרת גאונים יחיד בדורו אין על עפר משלו **יעקב משלם** וצוקלהיה . כהרב הגאון החסיד האמיתי המקובל אליו המפורסם בכל קצוי ארץ המנוח מיה **מרדכי זאב** וצוקלהיה אביד דקיק לכוב והגליל .

הספר היקר הלו נדפס זה זמן כבר בשנת תקס"ט ובעת יצאו מביד כולם נודבנו והראשונים ספו חמו ורבים מתארים לתורתו החביבה והנכח . עתה העיר די את רוח נכדו הרב הגאון הנדוד בקי בכל חרדי תורה , נ"י מ"ה מו"ה **צבי הירש אורינשטיין** נ"י , להביאם שנית לכהיד ובער מך שכלו את כל חקמשונים שנשלחו בדפוס הראשון והראה את המ"ט משים והירושלמי , והוסיף נוסף משלו כמה **שית** **חידושים יקרים** : חכות הסתבר הקדוש יעמוד לו שלא תמוש התורה מפי דעו וספי זרע זרעו עד עולם אמן סלה

לעמברג

אורה צדקים כאור נורה לראי כאור החי

לספר אורה לחיים אורה חיים חיים חיים

סבוג בעלמו והשכי עב מוהבי ויהסון
ה' אלוקי כוננו לכלל ישראל והכה מואל
דחיו חלוא ולא ידע מה הוא לריקלהפלה
על שלשתן . והכה צחידושי למוכי
ריה כחצת צהא דקאמר השיס שם דף
מי כמאל מלליכן חקלירי ואמריעי כמאל
כרי לאמר חרם כידון צכל יוס והקשו
המוסי מאל דמהפלהין צרכה רפאלו עשיה
ואמריעי צחי דבאחי צס'הייקרים קיי ייע
כי צנניקהפלי שהענין כמי שהקציה גהר
על הארס שיליח צנצנא' וחס'ימנע איש
מלוורע הרי צנלמו מנע הטוב ומנוו הי'
כמו ארס שרולה ליתן לחצירו מנווח
הרצה והוא מתרחק ממנו הרי הוא צנלמו
מנע הטוב ומנוו כמו כן כשהקציה
מלוורע רק להטיב ומלד עונות שן ארסהוא
מתרחק צכל ייע לו הטוב והחקרון הוא
מלד המקבל ואמנס עיי ההפלה הוא

א אין לדבר בין תפלה לנפילת אפים (ב) כשנופל על פניו נהגו להשות
על צד שאמר :
הנה (ג) ויאל דיש להסות על לך ימין (רבינא סיי רייז וביי צסס הרוקא) והפיקר
לפטות צספריה כשיטלו תפילין צשמאלו על לך ימין (משהי כבוד תפילין וצערציה כסחין
לו תפילין צשמאלו יסה על לך שמאל (מנהגים) ולאחר סנפל על פניו יגביה רלשו
ויספן עפע מיעט וכל מקר ומקוי לפי מנהגו ומנהג פסוס לומר (ד) ואנפנו לא
נעב כוי ופלי קדים אשרי למנלס (פור) ואפיו צייתי שלין אומריי סתנין אומריי
למנלס מלגד נדיס ופוכה פוריס ופיש וצרכ יוס כפיר ופיו צלס (מנהגים ופיל
סימן חקייס) :

ב נפילת אפים מיושב ולא סקומד :
הנה ייאל דחין נפילס אפיס (ה) אלס צמקוס שיש ארון וסיס צפופו צנל צלל זה
אופריי חסינה צלל כיסוי פניס וכן נוהגין (ייי צסי רוקס סיי נכיד) וחלל צדיכ
הפסוס נביס (מנהגים) לו צעסע שהנצד מתפללין לו אפילין (ו) יסיד צנצחו אומר
חסינה צנפילת אפיי (דעס פיי אגור) :

ג אין נפילת אפים בלילה ובלילי אשורות נוהגים ליפול על פניהם שהוא
קרוב ליום :

אין מחיזין אותו ומדעתו כי יש לו
מי לסמוך וצחצוהו לצד הארכה צזה ל
החסי מוהרינו לצד הארכה צזה :
ד ואנחנו לא נדע . כחצ ה
צסססי שליח שיי
ואנחנו לא נדע צקול רס ויכל הו
משוס שאמרו חזיל צמסי מנילה כיו
חדס חטוב רשאי ליפול על פניו ו
צננוו שיקובל תפלתו ואיכ ארס ש
עיפ כרסה שהוא צננוו שיקובל ח
וצסיס צרכו דף כיד אמרו שלשה ו
וחכירין עונות ולי וסוקעיון תפלה ו
צננוו שיקובל תפלתו ועיכ
ונרלין צנלמינו סכל תפלתנו ו
ומנווד וצנפילת אפיוסחיונאו צננווי
צמלחשעשעיו כל זלח לא נדע מה ו
עוד ולס היינו יודעיין מה ל

היינו עושים ועיכ אנו אומרים דצרי' האלו צקול רס סיידעו הכל שאין אנו צנ
על לרקוחינו והצד ככין מאל :
ה אלא צמקוס שיש ארון כיכ הרוקא ורלי' לצד צנלמוח יהושע
ויפול על פניו לפני ארון הי' והימי דחה דצד זה ולי כרל
שכאמר בקרל צצערשת עקצ צמאמר הקציה למשה פסל לך שכי לחות ו
כראשונים ועסיה לך ארון עין ואצס ארון עלי שטיס וכוי ואמרו חזיל
שהקציה אמר למשה שיפסול מקודס הוא לא עשה כן רק שעשה מקודי
הארון דצחמות מלינו ואשצ צבר ולכזי עמדתי צבר ואחנפל לפני הי' ומה ו
גי תפלות ישיצה צציוור ותפלת עמידה שמהה עשרה צרכות ונפילת אפיי .
צחמות כיי משה רבינו היה יכול להסתפל צנפילת אפיי אף צלי לירוף הארון
להיותו עניו ומכל ארס חישצ צדנעו כיי גם הוא לריך לקיימח ארון הי' ו
אמר לו שיפסול שכי לחות אצניס ויוכל לחיכ לעשות הארון כיי אף צצנעח
לאשר חטאו ישראל הי' לריך כייא יימו איל ללרץ קדושת הארון לנפילת אפיי
משה רבינו מצלי להחזיק עוצה לעלמו כיי כמו גדול כ"כ עשה אה הארון
צצת נפילת אפיי יערקף אליו קדושת ארון הי' ואעס ארון עלי שטיס ו
וצזה הי' מוכיח אה ישראל כמה החטא גורס ולכך צנלווח הרשאוסיס שע
חטאו צננל לא הולרך לארון חסנה ויהושע למד מדצרי משה רבו צצנני ו
על פניו הי' לפני ארון הי' וצדירושי הארכה הי' צזה :

ו יחיד כחצ המיאל דלף יחיד צמקוס דליכא עשרה יפול על פניו
רליה מוקד דריאל דכפל על פניו אף צצרכו כמנצור צשי
דף כ"ט שס ולדעתי אין זה רליה כלל דהרי מנצור צשיע ייד סיי קלין
סי דרוקא היכי שאמרו צפיי שלא יערפו אותו לעשרה אצל צלחיה ונו
ואף דצחמות כחצתי דחין זה מוכרח אצל אה פשעו מאל דלס יי עשרה
ומתפללין עמו כמנצור לעיל סימן כיי וליכ אין כאן רליה כלל דמילחא כיי
דריאל התפלל צעשרה צציתו ואמנס צלל רלי' זו לא ידעתי מהכית כיי
יחיד לליצור ולי כינא כמיס דחין היחיד נופל על פניו רק צצת שהלי
נופלים עיפ הי' מקוס לדחות רלי' הרצציה דחין להפסיק צין תפלת ייאל
כחונן ונפילת אפיי דהא דאשחו של ריאל לא הי' מניחחו ליפול על פני
כיון שמתדלמו דצדריי עד שהפסיק מנפילת אפיי וכצד כפלו הקהל על
סוב לא היה נופל על פניו דנפילת אפיי ליחא ציחיד : אמנס כצד
דצלחיה אין מקוס לחלק צין יחיד לליצור לענין כייא וסנן . שוב רליה
הפוסקים דיחיד אין לו ליפול על פניו אלל צצעסה שהליצור נופלים על
ואס כן רליוח הרצציה מוקד דריאל לענין הפסק כחה וצחידושי ו
ואכיון :

ז אין נפילת אפים בלילה . עיין הטעם צציי הוצא צחחרוי
פירשתי ונאמר חזיל צמודרס הוצא צילקוט פרשח עקצ וואחי
הי כרלחונה ארצעים יוס ומי לילה מה רלשוסיס היה רק ללון כן הי
ימי רלון דצחמות צנלווח הרלשוסיס שהיה צין מתן חורה למעשה עגו
ההוא היה צרוס המעלה חרות על הלחות כנדוע לילה כיוס יחיד להס :
ולכך צנלווח הסכיות אף כיי כצד חטאו צננל אריכ אריכ כפל משה על פי
ולס קאמר מה הרלשוסיס צרלון כלומר צצנעיון זה היה דומה מנש
הרלשוסיס שהיה צרלון ולכך היה יכול להתפלל צנפילת אפיי אן
וסנן זה :

ח ורא צצית האצל . כחצו הפוסקים משוס דכתיב והפכתי חניכ
איתקס אצל לחס וצחמות צסיס דמועד קטן ייך דלציו
מוקד קרל דמה חס צצנעח אף אצילות צצנעח ע"ס דף כיי ואמריעי צחי
מה שאמרו צגי פרכיס העולס כדון צפסח וצנלרחת וצחג וע"י שמח
כמחקו הדיכיס וכמו כן יסוריס ממרקיס עונות הארס וכל צצנעח ימי
מוקד וחוח וככלות הי' ימיס כצד כחמקו וכמו כן צכלות ז' י
צמח

מתקרב עלמו אל המשפיע ואמריי שהו ציאוור המקרא וצאו עליך כל הצרכות
והשיגוך ואיכ אין התפלה סיורי רלון הצורה אלל כמתקרב אל ארון הכל ומקצב
מנונו שפע צרכה ואמנס חכמי תלמוד כארז מדרשת הפילוסופיס צזה כיי עדיין
יוקשה חיך מועיל תפלת אחרים על הארס כיי הארס שאינו מתפלל צנלמו לא
כחקרז יוחר מוכפי שהיה צחחילה ועכיי מועיל תפלת אחרים לזכות אה הארס
ולהלינו מכל רע ועיכ שיס צכח ההפלה להפך הענין מוכפי הראוי חסו כמאל
מלליכן חקלירי דהיינו שהיי מועיל תפלת אחרים על החול וכוונתה כמאל כרי
דאחר גור דין פשיעו שאינו מועיל תפלה אף הי' כינא שעי ההפלה כעשה
הארס קרוב להקציה וצחחילה היס רחוק מאלת הי' ולכך לא השיג הטובות וכמיס
צספי השיקורס הגיל זה אינו דהרי אכן אחרים מתפללין וחיך כעשה האר' קרוב
להקציה עיי תפלת אחרים ועיי קאמר כמאל כריי והרי זה קודס גור דין ועל ידי
תפלת רבי' כשתנה הדין מוכפי שהי' רלוי ולפי המסקנא יפה ליקה אף אחר גור
דין ואיכ צנצרת רפאלו שכל אחר מתפלל לעלמו צזה מועיל מלד התקציו' אה
הי רק דהשיס קאמר דתפלת אחרי' לא נוהי רק לרי' והנה מה שארס מתפלל על
עלמו הוא צגד התקציות להי' והוא שומר מאלת הי' לצל יקרה לו חק כיי ידוע כיי
ומי שהי קרוב אל המלך יס לו שומרי גדולה צאר פני מלך חייס והנה החס כחצו
צמקסח ריה דעיין חנון הוא כשהארס כצד נתון צצרה חיו הוא כילול צמדוח
חנון ולכך הס שכי מדות רחוי ומנון עיי צחוק' ריה דף יי' ריה יי' ואמנס
להתפלל צעד כלל ישראל אמרו שצריךהארסלקצווע צמחשצו שכלנו כליס הי' הצרי'
וכשמסתפל על כללות ישראל הוא מתפלל צעדו וכמו שיוכל להסתפל צפיו על אחר
מחציון כיי יוכל האחר להסתפל צעד כללות ישראל ולכך נקראת אומה זו צסס
שולמיח שכלס כליס אחר וצחחסצד יחד נקראיס אומה שלמה ואחר יכול להסתפל
צעד חציו וצעד כללות ישראל ולכך תחילה חוננו הרצון צצניח ויסמוך על
חולמות הנוגעים להארס עלמו וצחצניח ויסמך דהיינו חיות חנון וצחצניח שלוס כיוון
צגבור כצד כמנשיל והיינו צחציוות הנוגעים לאחרים קרובים וצחצניח שלוס כיוון
על חלוותה הנוגעים לכללות ישראל שהמתפלל עליהס כללו מתפלל על עלמו
צחיות כלס צנוק אחר צחכילית השלמות וצפירושי חורה הארכהי צזה הרצה ואכיון :

ט אין לדבר כוי . הרציי הציח הא דקאמר השיס צננסכח ציו דף
כיי דלשחו של ריאל צרי שמועין לו הניחחו ליפול על פניו ואיך
לא הניחחו אלל שהיחס משדלחו דצדריס עד שהפסיק צין תפלת ייאל לנפילה
אפיי עכיל ומה סוכיחו דהפסק צין תפלת ייאל ליחא חטוב הפסק והחמות כיי
לא ידעתי דהרי הפסק צחצלה עלמה אס לא שהה כדי לגמור כלה אינו חחר
רק למקוס ספסק ואיכ למה יהיה הפסק צין תפלה לנפילת אפיי גלל כן כרלי'
לכאורה דצד זה דחין להפסיק הוא רק לכתחילה וחס עצר וספק אין נפילת
אפיי מקובל כיכ אצל חיו אס פסק אינו מעכצ . שוב רליחי דצנח צמח
דעי הרצה פוסקיי דחרה איכ כאן שהיה אשח ריאל משדלחו דצדרי' הוי כחצ
ועכיי לשון הפוסקים ויורה כמיס דרק לכתחילה אין להפסיק צציי' אצל חיו
אס עצר והפסיק מימו לא כחצנל נפילת אפיי L

י כשיפיר על פניו . המיאל הביא צסס סיח דמוחי להתפלל צמקוס
זה וליפול על פניו צמקוס אחר והציח המיאל רלי' למה משיס
דמנילה דף כיי דקאמר דרב לא כפל על פניו משוס דצמקוס עמידתה היה
לפיה של אצניס וקאמי וליזול לציי ליצורח סימ דלף שכצד התפלל צמקוי' זה יוכל
ליפול על פניו צמיאל וצחמות שאין מה רלי' דהרי אף צחצפי' עלמי קיי'ל דהליכי
לא חיו הפסק צמקוס שיס הכרה לילך כגון סחש כרוך על עקצו וכדוונה וכיון
דרב לא הי' יכול ליפול סס מוחמת רלסח אצניס הי' לו לילך ממוקומו למקוס
אחר אצל היכי דלפשר כיון דצחצלה עלמה אקור ללכח ממוקוס עמידתה היה
לנפילת אפיי :

יא דיש להטות על לך ימין וכוי . כשיס תפילין צשמאלו ואכי רליחי
צערוך על חן מוהני דמנילי דף כיי העושי תפלתו עגולה סככה

ספר

ויזסף אברהם

שאלות ותשובות בהלכה

בארבעת חלקי השלחן ערוך, בתוספת כללים בדברי הפוסקים ובקבלת דברי מרן השו"ע זתע"א. מערכות מערכות בכתובים הם באים, דברים עצומים, בגמרא הלכות ופסקים המה מדברים, לא הניח פינה וזוית.

כל אלה פעולת צדיק לחיים המאור הגדול לממשלת התורה האשל אשר ברמה, סבא דמשפטים קדוש יאמר לו זך וישר פעלו, חסידא קדישא ופרישא, סיני ועוקר הרים, שר התורה והיראה

רבנו אברהם דיין זצוק"ל

מגדולי חכמי ארם צובה — חלב

מחבר הספרים היקרים "שיר חדש" על תהלים, "זכרון לנפש" מוסר, "הולך תמים" מוסר, "פועל צדק" שו"ת, "טוב טעם" דרשות על התנ"ך והש"ס, ועוד לו בכת"י ספר "בית הזוהר" על הזוה"ק, וספר "ויגש אברהם" שו"ת ודרושים, "וישא אברהם" שו"ת "בית יעקב" פירוש על עין יעקב.

עם הערות והארות יקרות והיו למאורות מאת גאון עוזנו נזר תפארתנו עטרת ראשנו מרן רבנו עובדיה יוסף שליט"א מרא דארעא דישראל

בתוספת מפתח מפורט ציונים ומקורות.

יוצא לאור ע"י מכון

גנוי המלך ☆ מפעל תורת חכמי חלב

להוצאת ספרים וכת"י של רבותינו גאוני עולם זתע"א שעי' מוסדות "חזון יצחק" יכב"ץ פה עיה"ק ירושלים ת"ו שנת "המלמד תורה לעמו ישראל" (תשנ"ז) לפ"ק

כעין זה מה שהקשה ו
לאו הכי לא ולעד"ן ד
פסוקים או ד"ת אסור
מההיא דסי' קכ"ד ס'
משמע מזה דדוקא מו

אכ"נ נראה דגם זה א
מנשוא וגוערין
מ"ש מרן בסימן קל'
שהקשה המג"א מהה
אסור אבל אחר תפי
תפילת י"ח אז אסור
דלכתחילה אין לדבר
מב"ש עד אחר נ"א
ונראה דזוהי שכתב
שפירש הרב מחצית
דאסור לדבר עד אז
פניהם כגון בר"ח ונ
למרן להשמיענו די
שאין לדבר בין תפי
והו"ל לומר שאסור
ויש לדחות כמש"י
מדבריהם דדוקא כו
וכתב המחצ"ה לפר'

והרואה יראה דא
תפילתו י
עין רואה דברי ת'
להפסיק בדברים א
אפילו בשיחה בעי
שכן כתבו אסור לו
שאפילו לימוד תוו

לזוהי על כוונתו שיהיה דבר המותר להפסיק כדבור בין התפילה
לחזרה ואם ת"ל דאסור לו להש"ץ לדבר בין תפילה לחזרה אם יש היתר
לומר איזה ד"ת ובקשה בין תפילה לחזרה וגם כל אדם אם מותר לדבר בין תפילה
לחזרה ובין נפילת אפים וגם ש"ץ עד אימת יכול לדבר ושם נקראת גמר תפילתו ועוד
אם מותר לילך ממקום למקום אחר גמר תפילתו בלחש ואפילו שאינו מדבר כלום
ויבוא שכמ"ה.

סימן י"ב

שאלה: ש"ץ שסיים תפילתו תפילת י"ח אם מותר להפסיק כדיבור בין התפילה
לחזרה ואם ת"ל דאסור לו להש"ץ לדבר בין תפילה לחזרה אם יש היתר
לומר איזה ד"ת ובקשה בין תפילה לחזרה וגם כל אדם אם מותר לדבר בין תפילה
לחזרה ובין נפילת אפים וגם ש"ץ עד אימת יכול לדבר ושם נקראת גמר תפילתו ועוד
אם מותר לילך ממקום למקום אחר גמר תפילתו בלחש ואפילו שאינו מדבר כלום
ויבוא שכמ"ה.

תשובה: כתב מרן בכ"י א"ח סי' קל"א משם תלמידי הרשב"א בהזהב וז"ל גבי
עובדא דר"א מכאן דקדק רבינו שאין לדבר בין תפילה לתחינה והיינו
דאמרין כל יומא לא הוות שבקא ליה למיפל על אפיה וכי תעלה על דעתך שלא
היתה זזה ממנו שעה אחת אלא שהיתה מפסקת מכוונת תפילתו להפסיק בשאר דברים
ושוב אם היה נופל על פניו לא היתה נשמעת אלמא דאינו בדין [ע"ג] להפסיק ופסק
הדין מרן בש"ט וכתב המג"א וז"ל דלפעמים מפסיקין בתחינות כגון והוא רחום
וכו' וצריך ליזהר מלהפסיק כדיבור מיהו בסי' נ"א ס"ד משמע דאין קפידא כ"כ וכ"מ
בכ"י בשם ת"ד דוקא כשמפסיק ועוסק לדבר דברים אחרים אסור אבל שיחה מותר
וכ"מ בסי' קכ"ד ס"ד דדוקא משום חזרת הש"ץ יש להם לשתוק הא לא"ה אין איסור
ויש לדחות מ"מ נ"ל מ"ש ע"ש.

והנה מ"ש בתחילת דבריו שדוקא דיבור אסור אבל והוא רחום שהיא תפילה מותר
כ"מ מדברי ת"ד הובאו דבריהם בש"מ לרבינו בצלאל שכתבו וז"ל ומכאן מביא
ראיה שאסור להפסיק בשיחה ובדברים אחרים שאינן של תפילה בין תפילה לנ"א ע"כ.
משמע דכל שהוא ענין תפילה כגון והוא רחום מותר דלא אסרו אלא דוקא שיחה
ולעד"ן דאילו היה רואה המג"א דברי ת"ד אלו לא היה כותב בכאן וצ"ע שלפעמים
מפסיקין בתפילה כגון והוא רחום דודאי לאו קושיא היא כיון שהיא תפילה ולא כתבו
אלא שיחה בעלמא אז אסורה ולא אם הוא מתפלל בתוך תפילתו ומה שהקשה מההיא
דסי' נ"ד ס"ד שכתב שאין להפסיק כדיבור מתחילת ב"ש עד סוף תפילת י"ח ולא כתב
עד אחר נ"א לעד"ן דאין זה קושיא ולא דמיון זה לזה דודאי מתחילת ב"ש עד סוף
תפילת י"ח אסור להפסיק אפילו בשום בקשה או ד"ת וכמ"ש הבאה"ט שם אבל אחר
תפילת י"ח אסור לומר שיחה בטילה אבל איזה בקשה ופסוקים מותר והראיה שרבינו
בחיי תיקן תפילה אחר תפילת י"ח מה שלא עשה כן בשאר תפילה וכן יש לדחות ג"כ

כעין זה מה שהקשה מההיא דסי' קכ"ד דדוקא משום חזרת הש"ץ יש להם לשתוק הא לאו הכי לא ולעד"ן דאין זה קושיא דודאי בחזרת הש"ץ יש להם לשתוק ואפילו איזה פסוקים או ד"ת אסור וכמ"ש הרב ווי העמודים ז"ל ויותר הו"ל להמג"א להקשות מההיא דסי' קכ"ד ס"ז שכתוב שם לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפילה משמע מזה דדוקא משום חזרת ש"ץ אסור להשיח שיחת חולין אבל אחר החזרה מותר לדבר שיחת חולין.

→ **אכן** נראה דגם זה אינה קושיא דכאן לימדנו דאם שח עבירה היא בידו וגדול עונו מנשוא וגוערין בו אבל אה"נ דגם אחר תפילת י"ח אסור לדבר שיחת חולין והוא מ"ש מרן בסימן קל"א אין לדבר בין תפילת י"ח לנ"א וכעין זה יש לתרץ ג"כ מה שהקשה המג"א מההיא דסי' נ"ד דמשמע שם דדוקא מברוך שאמר עד סוף תפילת י"ח אסור אבל אחר תפילת י"ח מותר נראה דאין זה [ש"ע] ראייה דודאי מן ב"ש עד סוף תפילת י"ח אז אסור הוא ועבירה היא בידו אבל בין תפילה לנ"א אין לדבר ר"ל דלכתחילה אין לדבר אבל אם דיבר אין כ"כ אסור וא"כ לא יוכל לכתוב אסור לדבר מב"ש עד אחר נ"א כי אם דיבר לא יש איסור כ"כ כמו מב"ש עד אחר תפילת י"ח ונראה דזוהי שכתב המג"א ויש לדחות והכוונה כמ"ש דיש חילוק ביניהם ודלא כמו שפירש הרב מחצית השקל שפירש בכוונת המג"א במ"ש ויש לדחות דכוונתו דאה"נ דאסור לדבר עד אחר נ"א אלא דנקטו מילתא פסיקתא דהא יש ימים שאין נופלין על פניהם כגון בר"ח וכדומה עי"ש דליתא דודאי כיון דרוב ימים נופלין על פניהם הו"ל למרן להשמיענו דין זה שאין לדבר עד אחר נ"א ועוד כיון דעכ"פ מרן השמיענו שאין לדבר בין תפילת י"ח עד נ"א א"כ למה חילקן לשתי בבות בסי' נ"א ובסי' קל"א והו"ל לומר שאסור לדבר מן ב"ש עד אחר נ"א אלא ודאי נראה דכוונת המג"א במ"ש ויש לדחות כמש"ל אכן מה שכתב משם מרן בב"י שהביא משם ת"ד ששמע מדבריהם דדוקא כשמפסיק ועוסק בדברים אחרים אסור אבל שיחה בעלמא לית לן בה וכתב המחצ"ה לפרש דבריו דמלשון ת"ד שכתבו להפסיק בשאר דברים משמע הפסקה גמורה אסור אבל שיחה בעלמא לית לן בה ע"כ.

→ **והרואה** יראה דאף דבאמת העתק דבריהם בדברי מרן כתוב שהיתה מפסקת מכוונת תפילתו להפסיק בשאר דברים ואף שגם זה אינה ראייה וכמ"ש הוא ז"ל מ"מ עין רואה דברי ת"ד בדברי רבינו בצלאל שכתוב להדיא שמכאן כתב רבינו שאסור להפסיק בדברים אחרים שאינן של תפילה ובשיחה מדברים אלו נראה שאין להפסיק אפילו בשיחה בעלמא. עוד נראה יותר מדבריהם שאפילו דברי תורה אסור ללמוד שכן כתבו אסור להפסיק בשיחה ובדברים אחרים שאינן של תפילה מדברים אלו נראה שאפילו לימוד תורה כיון שאינו מענין התפילה אסור להפסיק ועוד קשה לי על דבריו

כמה שהבין דבין מב"ש עד תפילת י"ח ובין מתפלה לנ"א הכל שוים שאסור להפסיק ביניהם ודיניהם שוה דא"כ ר"א איך היה מניח לאשתו להפסיקו בדברים כיון שאם פסק עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה כמו בין ישתבח ליוצר כיון דדין אחד הוא להם ושוה דיבור בין ישתבח ליוצר כמו בין תפילת י"ח לנ"א.

← **ועכ"פ** נמצינו למידין מדברי הרשב"א דכל שהוא שאינו ענין של תפילה אפילו דברי תורה אסור וכ"ש שיחה בעלמא [ש"ע"א] שודאי אסורה לפ"ז ומעתה לפי האמור דמה שפירש המחצ"ה בכוונת המג"א במ"ש ומ"מ נ"ל מ"ש דר"ל דשיחה בעלמא מותר שאיך לא שם לכו לדברי הרשב"א הנז' דמשמע מדבריו דפילו ד"ת כיון שאינן מענין התפילה אסור וכ"ש שיחה בעלמא וא"כ איך אפשר לומר דשיחה בעלמא מותר אכן נראה דכוונת המג"א היא לומר דמאחר דיש להביא ראיה דשיחה בעלמא מותר ויש סברא לדחות זה ג"כ אין אנו אומרים שאסור לדבר כלל אפילו כגון והוא רחום ואין אומרים שמותר לדבר שיחה בעלמא ואנו תופסין קו המצוע שלא לדבר שיחה בעלמא אכן אם אומר שאר דברים כגון והוא רחום מותר וזה שכתב ומ"מ נ"ל מ"ש ר"ל מה שכתב בתחילת דבריו דכגון והוא רחום מותר.

← **עוד** נראה להביא ראיה ממ"ש המג"א בסי' קי"א עמ"ש מרן כשהש"ץ חוזר התפילה חוזר ואומר ה' שפתי תפתח בלחש וכתב המג"א משם הב"י אבל שומע תפילה ושאר פסוקים א"ץ הואיל וכבר אמרן בלחש קודם התפילה ואפילו בשחרית וערבית שלא אמרן קודם התפילה אין צריך לאומרם ע"כ לשון הב"י. וכתב המג"א משמע דש"ץ רשאי להפסיק אחר שהתפלל בלחש עי"ש ופשוט הוא דמ"ש רשאי להפסיק היינו להפסיק בשומע תפילה ושאר פסוקים דוקא אבל לא לדבר דברי חול וכן ראיתי להמחצ"ה שכתב לפרש דבריו וז"ל דהא לא כתב שאסור לומר פסוקים אלא שאין צריך ואע"ג דהפסוקים הוי הפסק ע"כ הרי משמע דוקא פסוקים אבל שיחה בעלמא ודאי שאסור ועוד מצאתי להרב הפרישה בסי' קנ"ב שכתב המ"ש הב"י בשם ת"ה בטעם דש"ץ אינו חוזר לאחוריו אחר תפילתו שמתפלל בקול רם משום שממתין עד קדיש שלם שתקנוה אחר כל תפילה אלא שמפסיקין בקריאת ס"ת וסדר קדושה ובכה"ג דתקנוהו תקנוה דלסדר תפלת י"ח הן באים ע"כ וכתב הרב הפרישה מכאן משמע דאסור לש"ץ לדבר ביני ביני עד אחר קדיש תתקבל כיון דהכל מעין תפילה אחת היא והקדיש חוזר על כולן עי"ש הרי הדבר מפורש להדיא בדברי הפרישה שאסור להפסיק עד אחר קדיש תתקבל וליכא מאן דפליג ואף שהרב מאמר מרדכי כתב דדברי הפרישה פליגי על דברי המג"א שבסי' קי"א שהוכיח מדברי מהרא"י ממ"ש בדין שבסי' ס"ו דשרי להפסיק אפילו קודם שיתחיל הש"ץ החזרה בקול רם ושמא יש לחלק בדוחק עי"ש. ולפקד"ן דהחילוק הוא מרווח [ש"ע"ב] דהמג"א מיירי במפסיק בשומע תפילה ושאר פסוקים וכמו שכן נראה מדבריו שכתב אבל שומע תפילה ושאר

פסוקים אין צריך ודק להפסיק

גם ראיתי לגורי האר ציבור אינו מתחיי

עוד מצאתי בזוהר שמושא ההוא ו

ולא איצטריך ב"נ ו למינפל על אפין וכו' ע"כ. מדברים אלו נר וגם מדאמר ולא למש כי אם

ועוד נראה דכיון ד לתפילה וכתב

דאפילו מפני היראה מי שאינו יודע להתו נסמן

ולענין אם הוא הו בהילוך דה

לילך ולהשכים לדר גאולה לתפילה הכי ויסמוך גאולה לתפיי שכשהוא מסדר תפיי שאר הציבור תפילו

וכן יש להביא רא מתפלל בביתו

למה מפני הכריעות ממעשה זה נראה ד

פסוקים אין צריך ודקדק מדאמר א"ץ דרשאי להפסיק אבל הרב הפרישה כתב שאסור להפסיק כדיבור עד אחר הקדיש משמע דוקא דיבור אסור.

גם ראיתי לגורי האר"י ז"ל שכתבו אם גמר האדם תפילת י"ח בלחש ועדיין השליח ציבור אינו מתחיל התזרה חטא חמור הוא לדבר בין תפילת י"ח שבלחש לחזרה.

עוד מצאתי בזוהר הקדוש שמות דף קכ"ח כיון דמטא לשים שלום כדין עבדי שמושא ההוא נהר דנפיק מעדן באדרא דא וכדין בעיין כולא לנפקא מקמי מלכא ולא איצטריך ב"נ ולא אחרא לאשתכחא תמן ולא למישאל שאלתין אלא איצטריך למינפל על אפין וכו' ובעי כל ב"נ למיכסף מקמיה מאריה ולחפיא אנפוי בכסופא סגי ע"כ. מדברים אלו נראה דאין לדבר כלל מעת שיגמור שים שלום עד אחר נפילת אפים וגם מדאמר ולא למשאל שאלתין מדברים אלו משמע שאפילו בקשה בעלמא אין לומר כי אם דוקא עד אחר שיפול על פניו אבל קודם לזה אסור.

ועוד נראה דכיון דאמרו רז"ל בזוהר ובש"ס ע"פ והטוב בעיניך עשיתי דסמך גאולה לתפילה וכתב מרן בסי' ס"ו וק"א דאפילו לומר אמן אסור והפוסקים כתבו דאפילו מפני היראה אסור להחזיר שלום א"כ נראה דהחזן שחוזר תפילת י"ח להוציא מי שאינו יודע להתפלל אם נאמר לו שמותר לדבר בין תפילה לחזרה א"כ לפ"ז לא נסמך גאולה לתפילה ואיך יתקיים דבר זה לגבי ש"ץ.

ולענין אם הוא הולך ממקום למקום אחר תפלת י"ח שבלחש נראה דאין קפידא בהילוך דהא מצינו למרן בא"ח סי' פ"ט שכתב בשעת הדחק כגון שצריך לילך ולהשכים לדרך יכול להתפלל משעלה עמוד השחר וכו' ואעפ"י שאינו סומך גאולה לתפילה הכי עדיף טפי שיתפלל בביתו מעומד ממה שיתפלל בזמנה והוא מהלך ויסמוך גאולה לתפילה ע"כ. מזה נראה דדוקא כשהוא מתפלל אין לו להלך והוא לפי שכשהוא מסדר תפילתו והוא מהלך מתבלבלת דעתו אבל אם הוא ממתין עד שיגמרו שאר הציבור תפילתם ויתחיל החזרה אם הלך מעט קודם שיתחיל לית לן בה ואין קפידא בזה אם ילך בלחי הפסק.

וכן יש להביא ראיה עוד ממ"ש בברכות דף ל"א על רבי עקיבא [עמ' ע"ה] כשהיה מתפלל בביתו בינו לבין עצמו אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת וכל כך למה מפני הכריעות וההשתחויות ואי דאסור להלך היאך יהלך מזוית זו לזוית זו אכן ממעשה זה נראה דאפילו בעת התפילה מותר להלך אך באמת אין ראיה מר"ע לדור יתום כזה ודי לנו אם נתיר שלא בשעת התפילה.

נאום זעירא דבריין
אברהם דיין ס"ט

אהבה. הלכות תפלה פ"ד פ"ה

16

נפישו עשה פתחו קצת דל"ח אכל כולו מוידו דלמחלה מרוויחו עניני:
הסידים הראשונים וכו' כרימה פתח אין עומדין (דף ל"ב):
ין שבור אל תפלה וכו' פתח הד' מומרה דכיה בר הוג' (עירובין ס"ד):
איוהו שבור וכו' מומרה [סס ס"ד] ומ"ש דכרישיה מיקרי שמו הכי משמע הוס

יח וכן אין עומדין וכו' ער הלכות פסוקה.
בדימויה ריש פתח אין עומדין (דף

יש תפלות הפרקים וכו' בסוף ד"ה (דף
ל"ה) א"ר אלעזר לעולם יסדר
הוס פתחו ואח"כ יתפלל ומפרש הוס הגמרה
דהיינו דוקא פתחה שהיא משלשים יום שלשים
יום וסובר רבינו דהיינו כיום שלשים ליום שהתפלל

כתב הטור אחר שהיה דברי רבינו וכו' א"ל ו'
כח של פדקים הוא משלשים יום ואח"כ
ולפי זה ר"ח אין נרין. ולי נראה ש"ס שהר"ש
חולק עם רבינו אינו שוכנע דהא איכא לפיכך
דמשלשים יום ואח"כ דקאמר הייך כשחזר להשתלש
כיום משלש שלשים וכו' מר"ש ל"ח:
וכתב ה"ר מנוח דדוקא שקורא ע"פ אכל
בשכחוהו לפיכך לא ו"ש ע"כ. ונראה
דלפילו בשכחוהו לקוין נרין להקמיר כד מהא
עגונה כפיו בנדרים:

היה מהלך במקום סכנה וכו' פרק פתח
השחר (כ"ט) מ"ר מההלך במקום
גדודי מים ולפניו מתפלל פתחה קלרה וכו'
הסם מלא ח' ה' היה פתחה קלרה ואמר ר'
הוג' הלכה כהרמיה שאומרים שהיא כרבי עמר

מרויח ועשה קלרה כלומר ואינם יודעים לפרש לורמיה. והטוב בעיניך עשה פי"ה ה"ר
מנוח לא מתן לנו הטוב בעינינו שאולי לא היה תלמינו טוב אלא הטוב בעיניך שהוא הטוב
הנמוך:

ומתפלל אותה בדרך וכו'. סס (דף ל').
מאי איכא בין היינו לתפלה קלרה היינו
כפי ללויי חלה קמייהו ומהלך בחימה וכו' מטי
לנמיה לא כפי למיחדר ללויי. פתחה קלרה לא
כפי ללויי לא חלה קמייהו ולא חלה כמרייהו
וכי מטי לנמיה כפי למיחדר ללויי. והלכה
היינו עומד פתחה קלרה בין עומד בין מהלך.
וכהו רבינו ואם יכול לעמוד עומד מדמתיין
הסם רב חסדא ורב ששם הוא אולי באורחה קס
רב חסדא וקא מללי וקס נמי רב ששם ואמר
מהיום עוב אל הקדש רע והאי לולא חלה
קלרה היא דלויי היינו לאו מהיום טוב נפקא
דמרינה נרין לעמוד:

פ"ה ב היה יושב בספינה וכו' (ע'
גלגל משנה):

חולה מתפלל וכו'. כח ה"ר מנוח והוא
שיכול לכוין שם לא כן טוב שלא יתפלל
וכ"כ הרמ"א. והוסף עוד דוקא שאינו יכול לעמוד
וישב במקומו ומתפלל ושמעתי מרבותי ע"כ
יכול לעמוד במקום הכניעות שהיה כורע מעומד
יעמוד כע"ל:
היה רוכב על בהמה וכו' כרימה פתח
פתחה השחר [סס ל'] פלוגמה דרבי
ומ"ק ואמר רבה כ"ה ופי ממה ריב"ל הלכה
כרבי דלמך בין ש' לו מי שחלמו ממורו בין אין
לו ישב במקומו ויתפלל לפי שפין דעמו מוישבם
עליו:

היה
פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסרה והטוב בעיניך עשה בדרך אהר"י שומע תפלה. ומתפלל אותה בדרך כשהוא מהלך
ואם יכול לעמוד עומד וכשהוא מגיע לישוב והתקדר דעתו חזור ומתפלל תפלה כתקנה השעה עשר ברכות:

פרק המישי

ואם היה דחוק או נאנס או שעבר ולא עשה אותן אין
מעכבין. ואלו הן עמידה. וגובה המקדש. ותקון הגוף. ותקון המלבושים. ותקון המקום. והשוויית
הקול. והכריעה. והשתחויה. ועמידה כיצד אין מתפלל אלא מעומד. (אזהרה יושב בספינה או בנגלה אדם יכול
לעמוד ועמוד. ואם לא ישב במקומו ויתפלל. חולה מתפלל אפילו שוכב על צדו והוא יושב לכוין [נצת דעתו. וכו'
הצמא והרעב הרי הן בכלל חולים אם יש בו יכולת לכוין את דעתו יתפלל ואם לאו הוא יתפלל עד שיאכל וישתה. והיה
רוכב על בהמה אף על פי שיש לו מי שיאחז ונאבהמתו לא ירד אלא ישב במקומו ויתפלל כרי שתהא דעתו מיושבת
א סמ"ג לחין י"ט טור א"ח פי"ט: ב טור ס"י א"ח פי"ט: ג סמ"ג ע"פ י"ט טור א"ח פי"ט: ד טור ס"י א"ח פי"ט: סס:
עליו

לחם משנה

מאי איכא בין היינו לתפלה קלרה:
פ"ה א שגנה דברים וכו' ואם היה דחוק וכו'. לנארה משמע דכל הני דלמעה
הוו לעיובא דהי"ט ומהלך דה"ט ומהלך דה"ט ומהלך דה"ט ומהלך דה"ט ומהלך דה"ט
ופיחוק ושיטוס שהיכר למעה לא הוו לעיובא אלא הרי זה מגונה קאמר וכו' לא היה לו
למנוסה למעה אלא בכלל שמה אלו. וי"ל דגזיקה ופיחוק משום נדיקת הגוף הוא נדיקת
הגוף עיקרו לעיובא ובגון אס היה נרין לקניין דפתחו מושבה לכן מנה גזיקה ופיחוק
גני הני דשאר נדיקת הגוף אף על גב דלויי לעיובא:
ב היה יושב בספינה וכו' מקוניה דפי' פתחה השחר (דף ל'). להשכים לישב בקרון
ובספינה דלמך שם מר סכח פתחה עדיף משמע כדברי רבינו וי"ל דלין
נרין לישב: היה רוכב על החמור וכו'. נמשנה סס (דף כ"ה): היה רוכב ע"ג בהמה ירד
ותפלל ואם אינו יכול לירד יחזיר את פניו ואם אינו יכול להחזיר את פניו יכוין לבו כנגד
בית קדשי הקדשים היה מהלך בספינה או בנארה יכוין לבו כנגד בית קדשי הקדשים ע"כ.
וסס כרימה (דף ל'). מנו רבנן היה רוכב על החמור והטוב עמו פתחה וכו' רבי אומר בין
ך וינין כך ישב במקומו ויתפלל עד כאן:

הנהגות מיימוניות

י' [א] לישן חטור צריך להתפלל אפילו אם עבר זמן התפלה רחשבי בשוגג א"ח סמ"ג [א]:
י"ט [ב] אמר רב הנא הלכה באהרים ואלא כר"י אליעזר ואלא כר"י יוסי דאמר כע"א
ע"ש ע"כ: ב [ג] הנה ר' יהודה פסק בתוספות דק"ל כר"י כר"י ששה דאמר ויתפלל פתחה
הדרך אפילו מהלך דאדתי לא עבר כר"י חסדא אלא בלאו וכו' היה לו לעמוד להתיין
כדאמר לשעיהו מהיה טוב אל תקרי רע וה"ר יוסף פסק כר"י חסדא וכן הר"ם וי"ל ב'
נצ"ח ובשני ע"י פירא לצי"ל כדאמר מיקם ואמר "ה"ר וכן פסק בס"ח וכן דאדתי מויד
רבינו עשה ע"כ: [ג] רש"י הנה נהג שלא להתפלל בשעת חלי אלא ק"ש בלבד קרא
דאמר יש לו אהרן המור ירד וכן פסקו הרמב"ם ורמ"א כפירוש ה"ר יוסף שפירש דברי
אריי במקום סכנה ויראה לרבי אבי"ה דלא שני ביריד ולא שני בעשיה ע"כ:

כתב

ג היה עומד בח"ל וכו' ער ויתפלל כרימה פ"ה
כ"ל יכוין לבו כנגד צדק ישראל ומפרש
דין הסומא ומי שאינו יכול לכוין הירוחות. ונפקתו ה
א"י והיא הגיטקא
ודע ש"ר יונה ז"ל מפרש דכי מטי יכוין כנגד
א"י לא כנגד א"י בלבד אלא כנגד א"י
וירושלים וכנגד בית המקדש וכנגד בית קדשי
הקדשים וכשהוא ציוטלס א"י לכוין כנגד
ירושלים שהרי עומד בכוכה אלא כנגד כהמ"ק
וכנגד בית קדשי הקדשים:

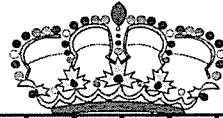
ד תיקון הגוף כיצד וכו' צריך לכוין את
רגליו וכו'. פ"ק דברכות (דף י'):
א"ר יוסי בר חנינא משום רב"ז המתפלל נרין
שיכוין את רגליו עומד ורגליהו רגל ישרה.
ופירש"י ורגליהו רגל ישרה נרין כרגל חמה
ויכוין שהסדס עומד לפני קונו נרין שיכוין רגליו
ויסמכם ענינין קמינה חמה כמו מלתי שניה:
ונורתן עיניו לטובה וכו'. כרימה פתח מלתי
מלתי (דף ק"ה ב') א"ר שמעון רבי
יוסי כסם אפיו המתפלל נרין שיון עיניו למטה
ולבו למעלה:

ובגויה ידיו כפותין וכו'. פ"ק דשכח (דף
ל') רבא ש"ל גלמיה ופכר ידיו ומל"י
אמר כענדא קמי מרביה אמר רב גפוי חוניה
לרב כהנא כי איכא לערל בעלמא שרי גלמיה
ופכר ידיו ומל"י אמר כענדא קמי מרביה וכו'
איכא שלמא בעלמא לביש ומתכסי וממעטף אמר
סבון לקראתם אלהיך ישראל. וכבר ידע מלתי
שמוכך ידיו ומתכסה הוא הימנית על השמאלית
ולא היה מפליג רב כהנא בין לערל בעלמא אלא
ללבוש ומכסי אכל לנאוס פכר ידיו. ומ"ש ולא
יעת ידיו על סמטרו כך הוא גיטקא ה"ר"ף ופי'
הערוך עטרוו ל'ו:

ה תקון המלבושים. נלמד ממ"א דהוה
עצור רב כהנא כמו שכתבתי
בסמוך. למרינן נמי הסם רבה בר רב הונא
רמי פומקו ומל"י לנאור היה נותן אפולאום
הסוסיס כרגליו אמר הכין לקראתם אלהיך ישראל
ומדמי פומקו אלמא שאין להתפלל כרגלס

ג היה עומד וכו' סס כרימה וטור סס כרימה
אם לבו כנגד הספוכה ולא החזק זה כדו
היה כרימה וי"ל בגמ' סוכא ומי שא
והמהלך בספינה. נמשנה סוכא ומי (כ"ח):
בית קדשי הקדשים כח רבינו כנגד
המנוסה שמה עומד כנגד בית קדשי הקדשים ואל
לו כאלו עומד לפני בית קדש הקדשים. ואם
כנגד השכינה

הנהגות מיימו
ג [א] כתב הגמ' אם היה הויך בתלוי מתפלל רך
ב א יעמוד ויתפלל קשה בעיניו אחריו ודבר ו
לעמוד מאתו ע"כ: ד [ג] פרק אין אורשין ש:
בגויה חזיה נותן עיניו למטה וכו' למעלה ע"כ:
ידיו ומל"י אמר כענדא קמי מרביה [ז] ולא היא
כרימה לקמן פ"ב ע"כ: ה [ח] ואפילו אם היו
את הערות מ"ב אומר ויראו תרם מושב רבו

ספר

עבודת אפרים

על הלכות

תחנון ונפילת אפים

חלק ראשון

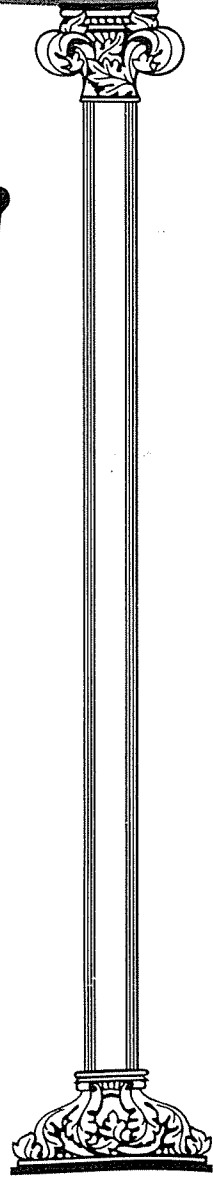
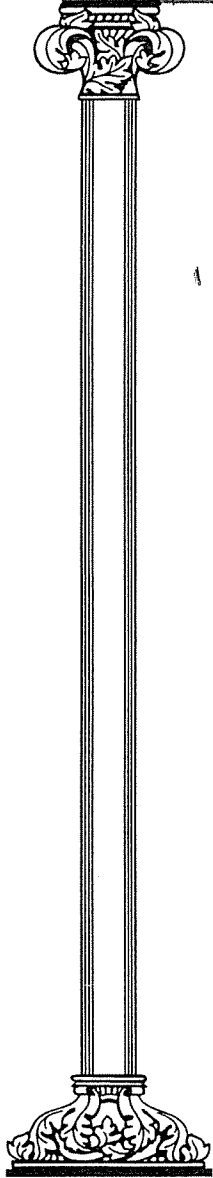
נדרות פי רצה נ"א (נפילת אפים) ה' ומשפטיך למדני

אפרים פישל שטיין

מח"ס "גילוי אפרים"

קרית ויוניץ בני-ברק ת"ו

תשנ"ו

שיעשה כך, שצריך לעשות לטובת עצמו, דאם אין אני לי מי לי, אף דלא תפסת מרובה (כיון שדיברת) מ"מ צריך ליפול על פניו, דתפסת מיעוטא תפסת, וכלשון הערוך השלחן גופא סק"ב, וז"ל: וגם מצינו בגמ' דאם כי היא רשות מ"מ ענינה גדול מאד, ומן השמים ממהרים לענות על נפ"א וכו', הרי מפורש דאין זה חובה וכו' וגם מפורש דכחה גדול וכו'. ע"כ. ועוד אפילו אם אינו אלא רשות ולא חובה מ"מ מנהגא הוא ואסור לעבור על אזהרת אל תטוש תורת אמך, לכן צריך עדיין ליפול על פניו, ואסור לדבר ולהזיק את עצמו. עכ"ל.

76 ומהראוי להביא כאן ביאור נפלא בענין סמיכות תחנון לתפילת י"ח. והוא מאמר שנדפס בקובץ התורני מאור תורה (ירושלים תש"ד, חוברת א סי' כ"ב). כותב המאמר הוא הרב משה יהודה בלוי נ"י, משיבת מיר.

כתב הרמב"ם (פ"ה מהל' תפילה ה"א): ח' דברים צריך המתפלל להזהר בהן ולעשותן וכו' והשתחוו' וכו', ובהל' י"ג שם ביאר, השתחוויה כיצד, אחר שמגביה ראשו מכריעה חמישית וכו' ומתחנן בכל התחנונים שירצה. עכ"ל. למדנו מדבריו שנפילת אפים אינה בקשה בפני עצמה הנאמרת אחר התפילה, אלא הוא פרט בתפילה כמו עמידה ונוכח המקדש וכו', שזהו בלתי ספק תפילה עצמה. וקשה מנא לי' להרמב"ם הא.

והנראה בזה, דהנה בברכות (כ"ט): איתא טעה ולא הזכיר של ראש חודש בעבודה חוזר לעבודה וכו' ואם סיים חוזר לראש, ואמרין עלה, הא דאמרן סיים חוזר לראש, לא אמרן אלא שעקר רגליו וכו', ארנב"י, הא דאמרן עקר רגליו וכו' אבל רגיל לומר תחנונים אחר תפילתו חוזר לעבודה. איכא דאמרי, ארנב"י, הא דאמרן כי לא עקר וכו'. ועיין בפירש"י דהפי' תחנונים הוא אלקי נצור. ע"ש. ולפירושו יקשה הא דלל"ק אע"ג דעקר רגליו חוזר לעבודה, אם רגיל לומר תחנונים, דהרי כבר השלים גם אלקי נצור בעקירת רגליו ונשלמה כל התפילה, ולכן נראה דהרמב"ם היה מפרש סוגיין דמיירי בנפילת אפים ולא באלקי נצור, ולא תקשה קושין דלעיל דמה מועיל הא דרגיל לומר תחנונים הרי כבר עקר רגליו, הא לא תקשי, דנפ"א היא דוקא אחר השלמת התפילה ועקירת רגליו, וזהו מקורו של הרמב"ם דמדחזינן דללישנא קמא הו"ל כמי שלא גמר תפילתו מוכח מכאן דנ"א הוא חלק מהתפילה, ואף לל"ב דקיי"ל כוותיה הכי ס"ל אלא דלא מהני לענין חזרה כיון שאינו מעכב וא"כ אינה תפילה ממש אלא סניף לתפילה, אבל עכ"פ נפ"א שייכת לתפילה. ובזה תתישב שפיר הסוגיא, וגם יתישבו דברי רבנו.

והנה החיי אדם והגר"א הביאו ראייה שאסור להפסיק בדבור בין שמו"ע לנפ"א, מב"מ נ"ט: דאתתיה דר"א לא שבקיה לר"א למיפל אפיי. ע"ש. וצ"ע למה יהא אסור להפסיק, ואם יש איסור בדבר איך הכשילתו אשתו שיפסיק, וגם צריך ביאור למה לא יפול על פניו אחר ההפסק, אמנם לפי הנ"ל ניחא, דנפ"א היא חלק מהתפילה ולכן אסור להפסיק כמו שאסור להפסיק בין שים שלום לאלקי נצור כי עודנו עומד בתפילתו, ומה שגרמה לו להפסיק הוא מפני שנפ"א לא מעכבא בדיעבד, והא דלא נפל שוב אחר

יפול
דלא
בלת
ביא
סק
חוזר
תורה
כ"כ
נשת
תילה
תילה
שנת
[פ
יתת
ימר
ל על
סי
פניו
לא
בכך
א"כ
לום
הוא

עלה ג

יש מהפוסקים שכתבו שאין צריך לזוהר בין תפילה לנפילת אפים אלא שלא יפסיק ויעסוק בדברים אחרים לגמרי, אבל אין לחוש בשיחה מועטת בעלמא (מג"א. טו"ע הרב. משנה ברורה. יגיע אומר). ויש שהחמירו שאסור להפסיק אפילו בשיחה בעלמא (מנחת אהרן. ויוסף אברהם. קונטרס עיון תפילה. כף המיס. בני-ציון). ויש מי שכתב שאין להפסיק אפילו לשמוע קריאת התורה במנין אחר (ויוסף אברהם), ומסתבר שאם אין לו אפשרות לשמוע קריאת התורה במנין אחר, מותר להפסיק.

מקורות וביאורים

ההפסקה, הוא מפני שאז אין נפילת אפים בגדר תפילה אלא בקשה בעלמא היא, כמו האומר מזמורי תהלים באמצע היום, ואינו מתקבל כ"כ לפני המקום כמו שמר"ע. וכו', דע"י ההפסקה הוא עושה גמר תפילתו ושוב נשארה נפ"א כבקשה בעלמא שלא בעת תפילתו. עכ"ל. ל

עלה ג

יש מהפוסקים שכתבו שאין צריך לזוהר בין תפילה לנפילת אפים אלא שלא יפסיק ויעסוק בדברים אחרים לגמרי, אבל אין לחוש בשיחה מועטת בעלמא

7c כתב המגן אברהם (סק"א), וז"ל: אין לדבר. צ"ע דלפעמים מפסיקין בתחינות כגון א"ל רחום. וצריך לזוהר שלא להפסיק בדבור. מיהו בסי' נ"א (ס"ד) משמע דאין קפידא כ"כ. וכן משמע בב"י בשם תלמידי רשב"א, דדוקא כשמפסיק ויעסוק לדבר דברים אחרים אסור, אבל שיחה בעלמא לית לן בה. וכ"מ בסי' קכ"ד (ס"ד) דדוקא משום חזרת הש"ץ יש להם לשתוק הא בלא"ה אין איסור. ויש לדחות, מ"מ נ"ל מ"ש. עכ"ל.

וביאר במחצה"ש: שלא להפסיק בדיבור: ר"ל אפילו שיחה בעלמא. מיהו בסי' נ"א: שכתב שם שאין להפסיק בדיבור מתחילת ברוך שאמר עד אחרי תפילת י"ח, והל"ל עד אחר נפילת אפים, אע"כ דשיחה בעלמא שרי אחר י"ח קודם נפ"א. וכ"מ בב"י בשם ת"ר [תלמידי רשב"א]: דדין זה נובע מדברי [תלמידי] הרשב"א שכ' אהא דאמרינן בהאי עובדא דר"א דלא שבקת ליה אשת ר"א למיפל על אפיה דלא ליענש לאחיה ר"ג. וכתב [תלמידי] הרשב"א וכי אפשר שלא זזה ממנו שעה אחת. ותי' וז"ל: אלא שהיתה מפסיקתו מכוונת תפילתו להפסיק בשאר דברים כו', עכ"ל, ולשון להפסיק בשאר דברים משמע הפסקה גמורה ולא שיחה בעלמא. וכ"מ סי' קכ"ד: שכ' שיש לקהל לשתוק כשחזור הש"ץ תפילת י"ח כדי לענות אמן. ויש לדחות וכו': דמלשון הרשב"א אין ראיה

כ"כ. והאי דסי' נ"א וסי' פניהם כגון ר"ח או ימין לית לן בה. עכ"ל.

ובספר בגדי ישע) וצריך לזוהר. מיהו בסי' מברוך שאמר עד אחר שסמך על מ"ש כאן ש י"ח, כי נפ"א שייך עד נקרא עקירת רגליו עד גרעון בדיבורו, מלבד ע

וכן פסק בשו"ע ו אחרים לגמרי, אבל שני וכן פסק להלכה בו

ובשו"ת יביע או לדבר בין תפילה לנפ"א שלא להפסיק בדבור. ו מ"מ צריך לזוהר מ בשו"ת ויוסף אברהם ב"ש עד סוף תפילת הבאה"ש שם, אבל או מותר. ע"ש. ולפמש" דע"כ איכא בינייהו ע עכ"ל.

ויש שד

כתב בספר מנחו שדברי הרב המג"א ב ויאמר דוד אל גד [שו י"ג מדות יתחיל, [לז כ"ש להפסיק בדבור. דברי מרן ז"ל.

כ"כ. והאי דסי' נ"א וסי' קכ"ד י"ל דנקטו מילתא דפסיקא, דהא יש ימים שאין גופלין על פניהם כגון ר"ח או ימים המבוארים סי' זה. מ"מ נ"ל מ"ש: ר"ל מסברא, דשיחה בעלמא לית לן בה. עכ"ל.

ובספר בגדי ישע (להג"ר ישעי' ווינר ז"ל, בסי' קל"א) פי' דברי המג"א: במג"א וצריך ליוזרה. מיהו בסי' נ"א ס"ד משמע דאין קפידא כ"כ, פי' שכתב שם שאין לדבר מברוך שאמר עד אחר י"ח, משמע אבל אחר י"ח מותר לדבר. אבל אין זה ראייה כלל, שסמך על מ"ש כאן שאין להפסיק. ועוד שהרי האריך לכתוב עד סוף י"ח, ל"ל למימר י"ח, כי נפ"א שייך עדיין לחזרת הש"ץ שהרי אינו אומר יהיו לרצון, ואפי' אומר, לא נקרא עקירת רגליו עד אחר הקדיש. ומסי' קכ"ד ג"כ אינו ראייה, דשם נקט מה שהוסיף גרעון בדיבורו, מלכד שאין מקובל, הוא מפסיד שאינו שומע הברכה. עכ"ל.

וכן פסק בשו"ע הרב (ס"א) וז"ל: אין צריך ליוזרה אלא מלהפסיק ולעסוק בדברים אחרים לגמרי, אבל שיחה מועטת אין לחוש. עכ"ל.

וכן פסק להלכה במשנה ברורה (סק"א).

ובשו"ת יביע אומר (חאו"ח ח"ב סי' ד' אות ח') כתב: והנה מרן בש"ע כ', אין לדבר בין תפילה לנפ"א, וכ' המג"א צ"ע דלפעמים מפסיקין בתחינות כו' וצריך ליוזרה שלא להפסיק בדבור. מיהו בסי' נ"א (ס"ד) משמע דאין קפידא וכו'. וכוונת מג"א להוכיח ממ"ש צריך ליוזרה מלדבר מב"ש עד סוף תפילת י"ח ומשמע שאח"ז מותר. וראיתי בשו"ת ויוסף אברהם (סי' י"ב) שכ' ע"ז, ולענ"ד דל"ק ולא דמיין להדדי, דודאי מתחילת ב"ש עד סוף תפילת י"ח אסור להפסיק אפילו בשום בקשה או דברי תורה, וכמ"ש הבאה"ט שם, אבל אחר תפילת י"ח אסור לדבר שיחה בטלה, אבל איזה בקשה ופסוקים מותר. ע"ש. ולפמ"ש"כ דבין ישתבח ליוצר מותר להפסיק לד"ת, א"ש הוכחת המג"א, דע"כ איכא בינייהו שיחה בעלמא דבין ישתבח ליוצר אסור, ובין תפילה לנפ"א מותר. עכ"ל. L

ויש שהחמירו שאסור להפסיק אפילו בשיחה בעלמא

74 כתב בספר מנחת אהרן (להג"ר יעקב פארדו ז"ל, כלל י"ז ריש אות ז'): והאמת שדברי הרב המג"א בזה הם נגד דברי המקובלים ז"ל, שהרי הם אסרו לומר אפילו פסוק ויאמר דוד אל גד [שמואל ב' כ"ד, י"ד] המורגל בפה כל לאמרו. והם אמרו שתיכף לאחר י"ג מדות יתחיל, [לדוד] אליך ה' נפשי אשא. א"כ ס"ל שאפילו פסוק אחד אין לומר, כ"ש להפסיק בדבור. וטעמם ז"ל דכתפילה אריכתא דמיא א"כ ודאי דאין לנו בזה אלא דברי מרן ז"ל.

תפילת
אבל
ויש
קונטרס
קריאת
היה"ת

א, כמו
ג, וכו',
א בעת

נת כגון
קפידא
אחרים
הש"ץ

נ"א:
והל"ל
מ בב"י
אמרין
יה ר"ג.
שהיתה
דברים
לשתוק
אין ראייה

וכן כתב בכף החיים (סק"ד): אבל לפי דברי הזוה"ק והאר"י ז"ל משמע דאפילו שיחה בעלמא אסור. עכ"ל.

גם בספר בני ציון (להג"ר בן-ציון הלוי לכטמן ז"ל, בירות-לבנון, תשי"ב) דרך בדרך זו וכותב: כתב המג"א אבל שיחה בעלמא לית לן בה. ולא משמע כן מדברי השיטה מקובצת שכ': ומכאן מביא רבינו שאסור להפסיק בשיחה ובדברים אחרים שאינם של תפילה בין תפילה לנפ"א. ע"כ. משמע שאפילו שיחה בעלמא אסור. ומכיון שאין לנו ראייה להיפך, הכי נקטינן. עכ"ל. ל

74 ויש מי שכתב שאין להפסיק אפילו לשמוע קריאת התורה במנין אחר, ומסתבר שאם אין לו אפשרות לשמוע קריאה"ת במנין אחר, מותר להפסיק

בסימן ל"ה ממשיך המחבר שו"ת ויוסף אברהם הנ"ל וזתו"ד: פש גבן לברר, אם הוא עומד בסיום החזרה ורוצה לעשות נפילת אפים ונודמן לו שבקהל אחר מוציאים ס"ת אם חייב לישב שם ולשמוע קריאת ספר תורה, ומרן ז"ל בסי' קל"א כתב אין לדבר בין תפילה לנפילת אפים, והמג"א שם הוקשה לו מההיא דכתב בסי' נ"א, שכתוב שם, צריך ליזהר מלהפסיק בדיבור מן ברוך שאמר עד אחר תפילת י"ח, והול"ל עד אחר נפ"א, אלא ודאי משמע דשיחה בעלמא שרי. ע"כ.

ולפק"ד יש לי לדקדק על דבריו, שהרי בסי' נ"א ובסי' קל"א בשני המקומות כתב שלא להפסיק בדיבור, ומנ"ל לחלק ביניהם, ואי משום הא דקשיא ליה שכתב מרן שאסור להפסיק בדיבור מן ברוך שאמר עד אחר תפילת י"ח ולא כתב עד אחר נפ"א, לא קשה, דהמדקדק בדברי מרן יראה דלאו כל המקומות שוים וכל אחד משונה מחברו, דאילו בסי' נ"א כתב שצריך ליזהר מלהפסיק בדיבור מתחילת ברוך שאמר עד אחר תפילת י"ח, ואילו בסי' קכ"ד (ס"ז) גבי חזרת ש"ץ כתב, לא ישיח שיחת חולין בעת שש"ץ חוזר התפילה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערין בו, ובסי' קל"א כתב אין לדבר בין תפילה לנפ"א, ולא כתב שצריך ליזהר לדבר בין תפילה לנפ"א, אכן נראה דהאיסור אין כל המקומות שוים, דבסי' נ"א שכבר התחיל ברכת פסוקי דזמרה כתב שצריך ליזהר להפסיק בדיבור ועונו חמור לפי שהוא מדבר תוך הברכה, ואילו בסי' קכ"ד גבי חזרת הש"ץ שהוא מוציא למי שאינו יודע וגם אומר קדושה בצבור ונשיאת כפים והוי כעומד בתוך תפילת י"ח כתב שגדול עונו מנשוא, שלמדו זה מהכתוב ודברת בס ולא בתפילה, אכן בין תפילה לנפ"א, שכבר גמר הברכות ותפילת י"ח אין איסורו חמור כ"כ אבל עכ"פ יש ליזהר שלא לדבר שם, ומש"ה כתב, אין לדבר אבל הא פשיטא שגם שם שיחה בעלמא אסור אלא שאין עונו חמור כ"כ. ל

ונראה עוד לומר, דאפילו לדבר בין תפילה לנפ"א בדברי תורה אסור, ושוה הוא לבין ברוך שאמר עד אחר תפילת י"ח דבשניהם האיסור שוה ואין לחלק בין דיבור לדיבור.

וכן נראה מדברי מהרי"ט
נראה דאם בעודו נופל
ממ"ש מור"ם סי' ס"ו
כמו ברכות דק"ש דדו
זוה"ק פר' תרומה (דף
ולא אחרא, לאשתכחא
הרי להדיא כי נראה מ
לומר שם וכ"ש שיחה
כ"ש ללמוד ולשמוע
להוציא ס"ת, וא"כ הו
הוי כאלו מפסיק באל
דוקא קדיש וקדושה ול
עלה בקב"ץ מכל ו

בפסד"ז ובין התפילה
מוציאים ס"ת, אין חי
והם הקהל שהוציאו א
וגילו דעתם שאין רוצי
אותה קהילה שיהא קוג
ולשתוק כדי לשמוע
ולשמוע קס"ת אם רש
ודאי פשיטא שאין רש
בק"ש, שאין עולה, וה
נמי בין תפילת י"ח לח
עומד בק"ש ובתפילת י

תמציה

- א. אין להפסיק בין תנ
- ב. כמו כן אין להפסיק
- ג. אפילו לשמוע קריא
- ד. מתוך דבריו משמע
מסתבר עוד, שבאו
להפסיק.